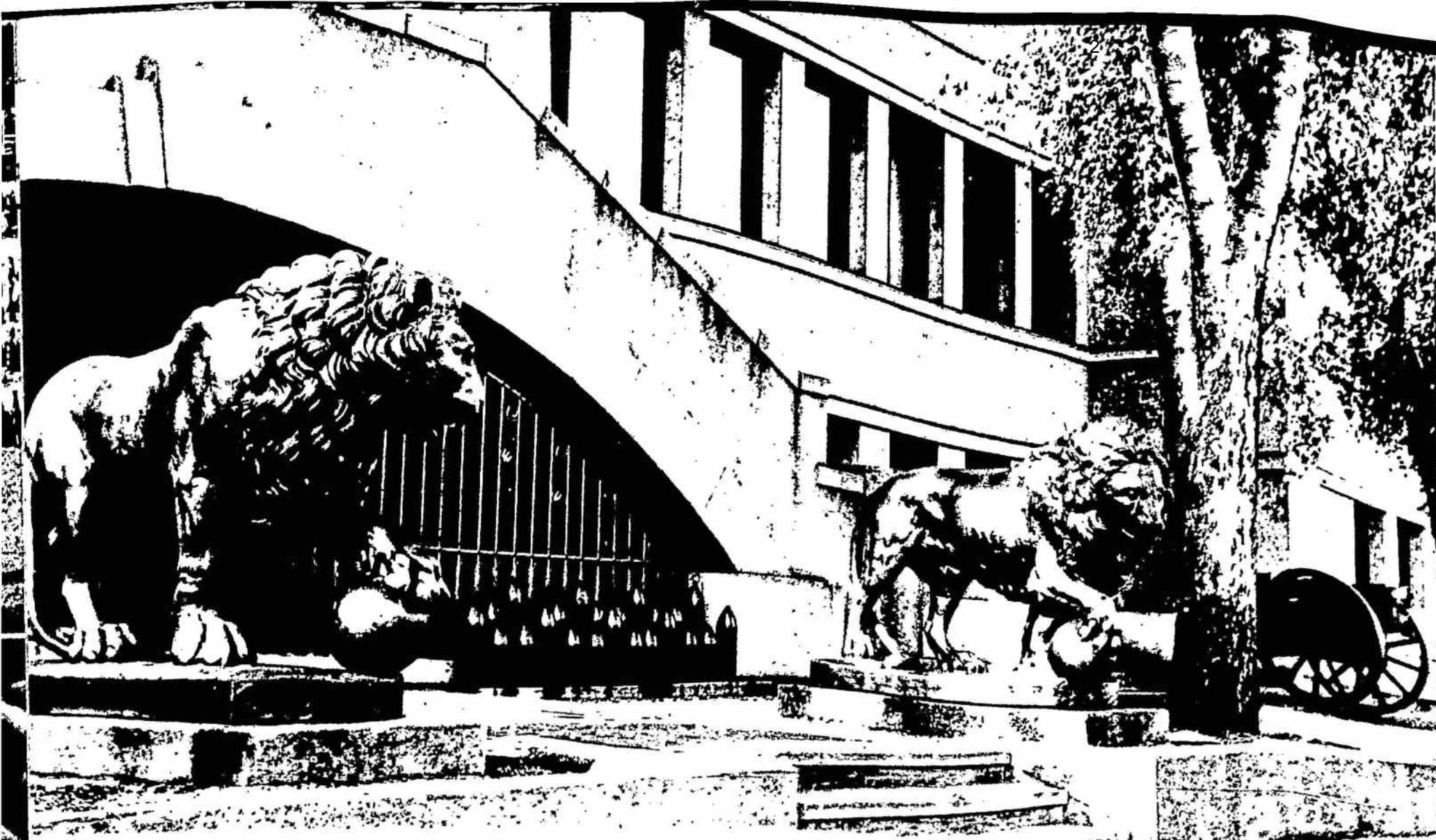

KARAOKE

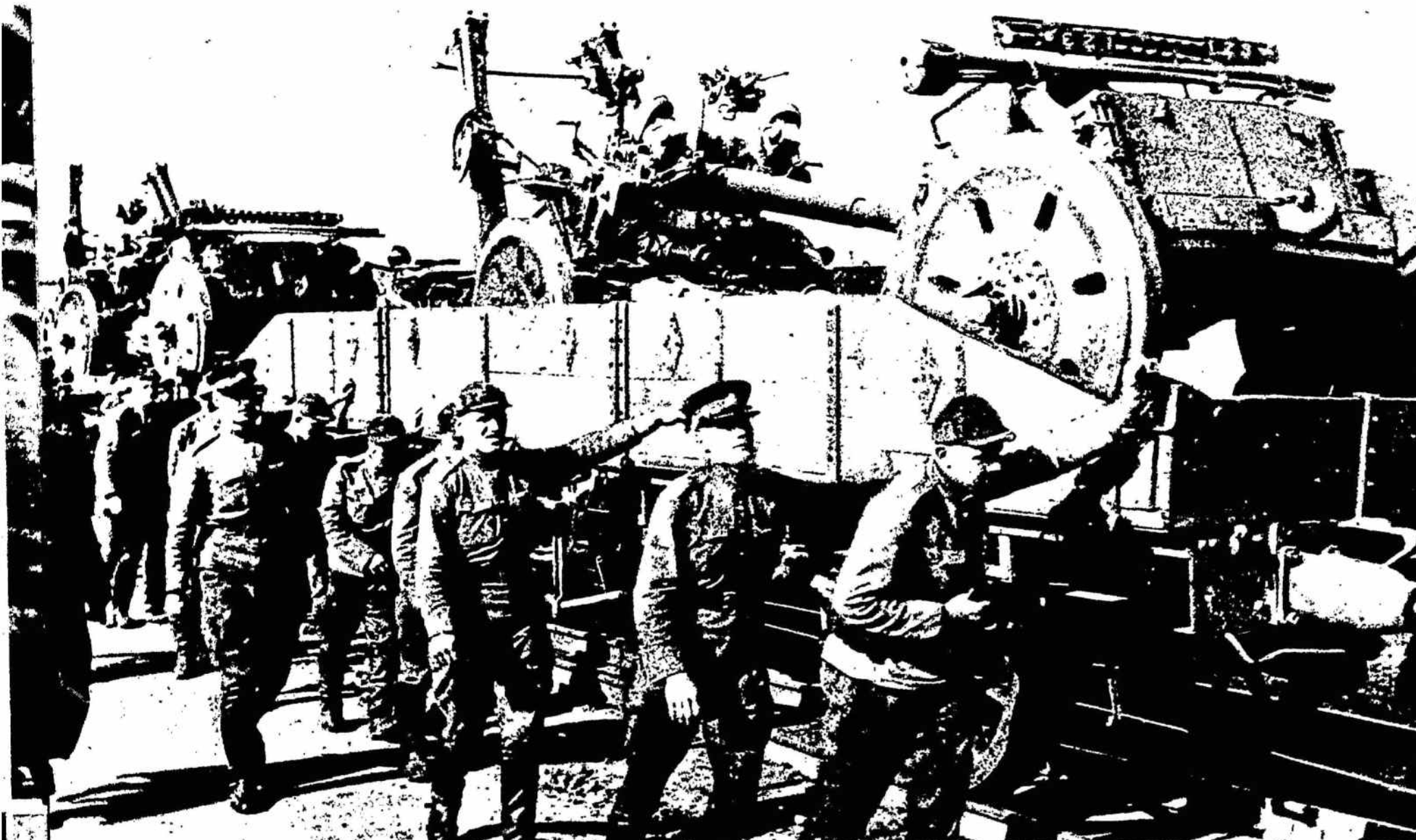
27

1939

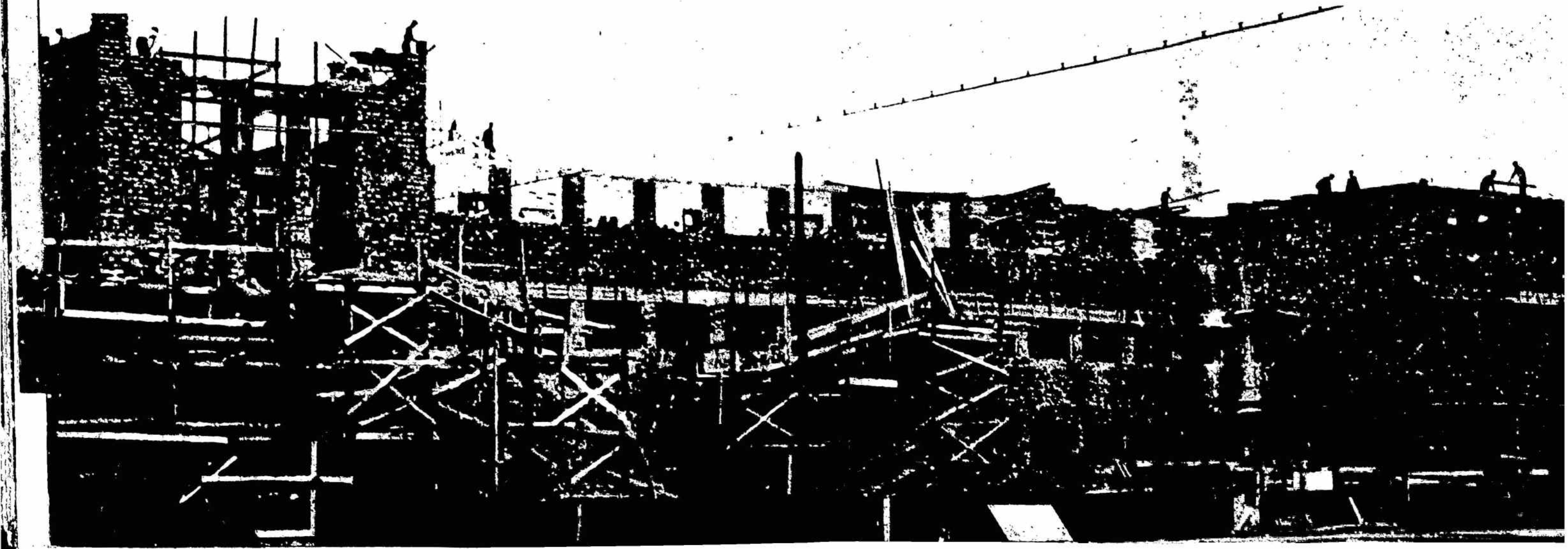
Variniai liūtai prie V. D. Karo Muziejaus

Mūsų priešlėktuvininkai pasikrauna

Dmt. Čibo nuotr.

Kauno miesto savivaldybės šančiuose statomi pr. mokyklos rūmai,
Iz. Girčio nuotr.

Vytautas Didysis *V. Košuba*

Nr. 27 (1047)
1939.VII.6. Kaina 30 ct.

**Lietuvos karluomenės
savaitinis laikraštis**

Kaunas, Mišku g.-ve 18, „K A R Y S“
Telef. per Kar. Št. 58

Leidžia
Kar. St. Spaudos ir Šviet. Skyr.

Redaktorius
kpt. S. Urbanavičius

Honorarų gauti ir visais kitais reikais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos

P r e n u m e r a t a puskarininkiams, kareiviams ir moksleiviams metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsėnyje, be Latvijos ir Estijos, dviguba!

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

Viršelyje 1 psl. — Račkausko, 4 psl. — O. Milaševičiaus nuotraukos

*Niekuomet dar
nežuvo ir nežus
vieninga, dora,
dorbšti, kultūrin-
ga, stipriai gin-
kluota, didvyriš-
kai pasiryžusi,
nors ir maža,
tauta!*

Kariuomenės Teismui 20 metų

Liepos 7 dieną Kariuomenės Teismui sueina 20 metų nuo jo gimimo-įkūrimo dienos. Per tokį ilgą laikotarpį Kariuomenės Teismo veikloje ir plačiosioms žmonių masėms buvo nemaža atidaus dėmesio vertų dalykų, nors teismas dirba visiškai be reklamos — tyliai, ramiai ir susikaupęs, kaip chirurgas, operuodamas ligonį. Teismo „klientai“ yra įvairūs nusikaltėliai — žmonės, kurie vienu ar kitu būdu priešinasi įstatymų nustatytai tvarkai, kurie ardo, griaua kitų žmonių gyvenimą, juos apvogdami, nužudydami ar kaip kitaip nuskriausdami. Stodami prieš teismą, tie įvairūs nusikaltėliai, pajutę virš jų galvos staiga pakilusį baudžiantį valstybės kalaviją, visomis jėgomis ima gintis ir įrodinėti savo nekaltumą, nes tik per nelaimę patekusieji į nusikaltėlių suolą prisipažįsta kalti ir nesuvaldydami savo sielvarto — verkia, maldaudami teismą jų pasigailėti, nuoširdžiai pasižadėdami daugiau nebe nusikaltėti. Teismui tenka sukaupti visą savo patyrimą, visą žinojimą, kad atskirtų nekaltuosius nuo kaltųjų, kad tas baudžiantysis kalavijas nebūtų paleistas bausti nekaltąjį.

Per 20 metų Kariuomenės Teismui teko išspręsti 11.581 bylą. Tos bylos susikrovė Kariuomenės Teismo archyvo medinėse lentynose ir iki šiandien guli, kaip giliai miegantieji daugelio šiurpių mūsų praeities gyvenimo įvykių liudytojai. Tuos liudytojus galima pažadinti ir jie ima pasakoti nuostabius dalykus. Iš pageltusių bylos puslapių prieš skaitytojo akis vaizdžiai išskyla šiurpiausios žmogžudystės, plėšimai, valstybės išdavimai, dezertyravimai, beprotiški savo kūno žalojimai, norint išvengti garbingos karo tarnybos, savanaudiški įvairių ūkio pareigūnų darbai, parazitiniu būdu griauinantieji jaunos Lietuvos valstybės ekonominį gyvenimą, ir daugelis kitokių įvairiausių nusikaltimų.

Tie tūkstantiniai padarytų nusikaltimų liudytojai plačiajai visuomenei yra tikri nebyliai. Tiesa, retkarčiais vienas kitas periodinis laikraštis skelbia kuklią kronikos žinutę: Kariuomenės Teismas tvarkomajame posėdyje atleido kaliniui N bausmės trečdalį.

Pro daugelio skaitytojų akis tokia žinutė praslysta nereikšmingai, užleisdama vietą iš pažiūros daug garsesniems — sensacingesniems įvykiams: nuskendo laivas, įvykdytas atentatas, susprogdintas fabrikas ir t. t. O juk tas, kuriam teismas dovanojo bausmės trečdalį, į kalėjimą gal ir buvo pasodintas už tokius nusikaltimus, kurie taip jaudina skaitytoją. Nūdien tas pats teismas rado tą žiaurų nusikaltėlių pasitaisiusį, pripažino jį vertą gražinti į laisvę ir nuėmė nuo jo rankų geležinius pančius. Šie didelės reikšmės įvykiai atskirų nusikaltėlių (kalinių) gyvenime drauge parodo, kad Kariuomenės Teismui tenka sekti nusi-

kaltėlių ne tik prieš teismą, bet ir po teismo, sprendimui seniai įsiteisėjus. Yra kalėjimuose žmonių, kurie jau gerai virš 10 metų ten sėdi, atlikdami Kariuomenės Teismo jiems skirtąsias bausmes, kas trys mėnesiai atsiųsdami teismui prašymus jų pasigailėti — dovanoti likusią kalėti bausmės dalį. Kiekvieną tokį prašymą teismas atidžiai svarsto, prieš akis turėdamas iš apdulkėjusių archyvo lentynų ištrauką to asmens bylą. Prieš teisėjų ir prokuroro akis vėl prabėga kalinio darbų — nusikaltimų filma, parodanti to asmens palinkimus, kuriuos, lygindamas su kalėjimo administracijos suteiktomis apie kalinį atestacijomis, teis-

šiuos nusikaltimus, svarbesniais atsitikimais, galėjo būti skiriama mirties bausmė.

Atidavimas minimų nusikaltėlių pagal Y. V. A. Įst. Kariuomenės Teismui buvo logiška kovos su nusikaltimais prieš valstybės saugumą išdava. Greiti sprendimai ir griežtos bausmės — štai tie momentai, kuriais Kariuomenės Teismas išskiria iš civilinių baudžiamųjų teismų. Kariuomenės Teismas neprivalo rašyti sprendimo motyvų — pakanka teisėjų sąžinės, jų įsitikinimo. Todėl — motyvų nerašant — sprendimai yra greitesni. O žinant, kad kariniai teismai, skirdami bausmes, vadovaujasi ir tuo principu,

B. gen. Mieželis, Kariuomenės Teismo pirmininkas

B. gen. Vimeris, Kar. Teismo prokuroras

mas nusprendžia ar kalinys vertas pasigailėti — ar jis pasitaisė, ar ne.

Neramus, audringas nepriklausomos mūsų valstybės gyvenimas įvairaus plauko nusikaltėliams sudarė patogias sąlygas varyti ardomąjį darbą. Krašto valdomiesiems organams teko įtempti visas jėgas, kad kuo efektingiausiomis priemonėmis užkirstų kelią tai pragaištingajai veiklai. Viena iš tų priemonių buvo karo stovio įvedimas, kuriam esant veikia Ypatingieji Valstybės Apsaugos Įstatai, gi šių įstatų 14 § nustato, kad už rengimąsi ir kėsinimąsi ginkluotai sukilti ir už ginkluotą sukilimą prieš Lietuvos Valstybę, už priešvalstybinį kariuomenės ir visuomenės kurstymą, už susisiekimo priemonių gadinimą, už naikinimą karinės medžiagos, už šnipinėjimą ir teikimą priešininkui pagalbos pinigais, už nusikaltimą prieš žmogaus gyvybę ir žmogaus turtą išplėšimą, už pasipriešinimą valstybės tarnautojui veiksmu, einant jam pareigas, už kyšių ėmimą naujokams arba kareiviams paleisti iš kariuomenės — teisiama Kariuomenės Teismo. Už

kad bausmės efektingumu būtų užkirstas kelias kitiems nusikalsti — suprantama, kodėl Kariuomenės Teismo skiriamos bausmės yra griežtesnės už civilinių baudž. teismų skiriamąsias bausmes. Greitumo ir griežtumo siekiant, įvedamas karo stovis, ir eilė bylų pavedama spręsti Kariuomenės Teismui.

1926. VII. 2 d. karo stovis buvo panaikintas, bet tą patį metų XII. 31 d. jis vėl įvedamas. Po poros metų (1928. X. 26), visuomenės gyvenimui ėmus labiau susikristalizuoti, iš Kariuomenės Teismo kompetencijos buvo išskirtos bylos už nusikaltimus prieš žmogaus gyvybę ir žmogaus turto išplėšimą, išskiriant atvejus, kai tai buvo padaryta politiniais tikslais ar jei tai sudaro pavojaus visuomenei.

Iki 1933 metų liepos 11 dienos Kariuomenės Teismas sprendė kasacinius skundus prieš pulkų teismų sprendimus.

1936. VI. 30 d. išleidus naują Karinės Prievolės Įstatymą, nusikaltimai šiam įstatymui pavesti spręsti Kariuomenės Teismui.

Praeitų metų pabaigoje, atšaukus karo stovį, nu-
stoję veikę Y. V. A. Įst. ir tuo įstatymu pavestosios
Kariuomenės Teismui spręsti bylos iš to teismo kom-
petencijos iškrito, bet neilgai trukus išleidžiamas įsta-
tymas (V. Ž. 634 nr.), kuriuo eilę nusikaltimų iš-
oriniam krašto saugumui (šnipinėjimas) vėl paveda-
ma spręsti Kariuomenės Teismui. Be to, naujosios
Lietuvos konstitucijos 142 str. numato, kad ne tik tik-
rosios tarnybos karius, bet ir tų karių bendrininkus
teisia kariniai teismai.

Suminėjimas išdėstytų bylų skaičiaus ir įstatymų,
rodančių Kariuomenės Teismo kompetenciją, sudaro
tik pačią paviršutiniausią teismo veiklos apžvalgą.

Šio rašinio pabaigoje pridedamoji statistikos len-
telė parodo Kariuomenės Teismo išspręstų bylų skai-
čių metais. Iš tos lentelės matyti, kad Kariuomenės
Teismui teko spręsti ne tik karių, bet ir daugelio civi-
linių asmenų bylas. Tačiau šiaip ar taip, o Kariuo-
menės Teismo pati svarbiausioji paskirtis — spręsti
karių bylas dėl visų nusikaltimų, už kuriuos gresia
bausmės su teisių aprėžimu.

Kariuomenė, būdama ypatingos paskirties organi-
zacija valstybėje, yra sudaryta iš žmonių — individų,
kurių kiekvienas turi žmogiškas aistras ir žmogiškus
palinkimus. Į kariuomenę žmonės patenka jau su-
augę. Jų palinkimai būna ne kariuomenėje ugdyti,
o atsineštiniai. Tie žmonės gali nusikalsti ir nusikals-
ta, kieta drausmė ir stropi priežiūra nevisada tegali
užkirsti kelią nusikalsti, nes būna ir nepataisomų žmo-
nių, užtat nepaprastai svarbu, kad kiekvienas nusi-
kaltimas būtų su visomis šaknimis ir kuo greičiausiai
išraunamas, kad nusikaltėlis būtų tučtuojau išaiškin-
tas ir tinkamai nubaustas. Jei to nebūtų — kariuo-
menėje dėl jos ypatumų nusikaltimai galėtų labai iš-
siplėsti, o pati kariuomenė, vietoje buvus savo pašau-
kimo vykdytoja, gal būt taptų ginkluota gauja, galin-
čia sunaikinti pačias didžiausias valstybės vertybes.
Todėl kova su karių nusikaltimais turi didžiausios
reikšmės, o toje kovoje vyriausias veiksnys ir yra Ka-
riuomenės Teismas. Dabar veikiančiais įstatymais ir
karininkai ir kareiviai tardomi ir traukiami atsako-
mybėn lygiomis teisėmis, be jokio jų tiesioginio virši-
ninko sutikimo.

Sprendžiant bylas, Kariuomenės Teisme dalyvauja
nuolatinis karo teisėjas ir keturi laikinieji nariai —
du karininkai ir du puskarininkiai, o karininkų bylose
— visi (5) karininkai. Laikinieji nariai skiriami
šešioms mėnesiams.

Dalyvavimas Kariuomenės Teismo posėdžiuose
laikinių narių yra įvestas dėl dviejų sumetimų: 1)
kad būtų pasiekta teismo sprendimų gyvenimiškumo,
ir 2) tam, kad baudžiamųjų įstatymų sankcijos augtų
jaugtų į kiekvieno kario sąmonę. Laikinieji nariai
gerai pažįsta kasdieninį karių gyvenimą, jie patys su-
kasi tame gyvenime, turi praktišką mąstą — žino
tuos sunkumus, kuriuos tenka nugalėti vykdam įvai-
rius įstatymų bei statutų reikalavimus gyvenime. Ki-
taip tariant, laikinieji nariai yra tikras laidas, kad Ka-
riuomenės Teismo sprendimai nebus, jei taip galima
sakyti, nuo realybės atitrūkę, abstraktūs, kad jie, bū-
dami paremti įstatymais, drauge atitiks ir kasdieninę
karių drausmės sąmonę bei tradicijas.

Antra vertus, keletą mėnesių dalyvavę bylų spren-
dime, laikinieji nariai, sugrįžę į dalis prie savo nuola-
tinio darbo, jaučiasi lyg ir įstatymų pažinimo mokyklą
išėję. Jų sąmonėje lieka neišdildomai įspaustas dės-
nis, kad gyvenime reikia visomis jėgomis stengtis ne-
nusikalsti, kad nusikaltusieji yra ir turi būti baudžia-

mi, ir kad šitie dėsniai yra vienodai privalomi taip
viršininkams, taip ir valdiniam. Šių dėsnių laiky-
damiesi patys, tiesioginiai ar netiesioginiai juos sklei-
džia ir savo draugų tarpe, ne vieną sulaikydami, per-
kalbėdami nenusikalsti. Tuo būdu pastoviai stipri-
namas visoje karių šeimoje įstatymų šventumo — nu-
sikaltimo baimės jausmas, kuris neabejotinai teigia-
mai veikia ir karių drausmingumą.

Toji aplinkybė, kad Kariuomenės Teismo nuolati-
nis teisėjas yra aukštų kvalifikacijų juristas, turintis,
be to, didžiulę teismo praktiką, yra garantija, kad
kiekvieno prieš teismą atsakyti pašauktojo darbai bus
įvertinti kuo tiksliausiai laikantis įstatymų reikalavi-
mų, kad esant vienodiems nusikaltimams ir vieno-
doms aplinkybėms, nusikalt. bus vienodai nubausti.

Minėnt Kariuomenės Teismo dvidešimties metų
sukaktį, pravartu nors ir pačiu paviršutiniausiu būdu
pagalvoti apie sunkumus, kuriuos teko tam teismui
nugalėti bevykdant savo funkcijas. Vienas didžiausių
sunkumų, neturint savosios teismo praktikos, bus bu-
vęs tas, kad teismui teko bylas spręsti vadovaujantis
buvusiais rusų įstatymais, kaip tai XXII, XXIII ir
XXIV kn. Karo Įstatų 1869 ir paskesnių laidų ir Bau-
džiamąjo Kodekso 1903 m., kiek jie nepriešingi šiems
(Laik. Kar. Teismo įstatams — N.) ir kitiems Lietu-
vos Valstybės išleistiems įstatymams, Lietuvos konsti-
tucijai ir Lietuvos kariuomenės organizacijai — (L.
K. T. Įst. § 21). Teismas tam tikrose ribose yra įsta-
tymų vergas. Būdamas vergas jis drauge yra ir aukš-
čiausias įstatymo valios reiškėjas kiekvienu konkrečiu
atsitikimu. Teismas ir vien tik tai teismas daro spren-
dimus Lietuvos Respublikos vardu. Įsiteisėję spren-
dimai turi tokios pat galios, kaip įstatymai. Tuo bū-
du teismas yra lyg nuolatinis — kasdieninis įstatymų
davėjo valios reiškėjas. O įstatymai yra valstybės or-
ganizacijos padaras. Kai kinta valstybės organizaci-
jos pagrindai — keičiasi ir įstatymai. Kad atgiju-
sios Lietuvos valstybinis gyvenimas buvo formuoja-
mas pagal visiškai kitokius principus, negu buvusios
Rusijos valstybės — visiems labai aiškus dalykas. To-
dėl Kariuomenės Teismui, be abejo, teko nugalėti
daug sunkumų beaiškinant, kurie iš rusų įstatymų nė-
ra priešingi mūsų valstybės išleistiems įstatymams,
konstitucijai ir Lietuvos kariuomenės organizacijai.
Apskųstųjų Vyriausiajam Tribunolui Kariuomenės
Teismo sprendimų bei nutarimų per 1919—1937 m.
buvo 1136, o patenkinta iš to skaičiaus buvo 132 arba
11,62%, o kadangi per minėtą laikotarpį Kariuo-
menės Teismas yra išsprędęs iš viso 10.391 bylą, tai
panaikintieji Kariuomenės Teismo sprendimai tesu-
daro apie 1% visų išspręstų bylų skaičiaus. Turint
mintyje rusų įstatymų netobulumus ir tą juridinių
klausimų painumą, kurie gavosi taikant juos naujais
pagrindais susikūrusios mūsų valstybės gyvenime, toks
mažas patenkintųjų skundų procentas šiaip ar taip
charakteringai vaizduoja Kariuomenės Teismo kruopš-
tumą, jo sugebėjimą įsigilinti į įstatymus per tuos
ištisis 20 metų.

Kariuomenės Teismui, kasdien susiduriančiam su
baudžiamųjų materialinių ir procesualinių normų tai-
kymu gyvenime, visada rūpėjo ir rūpi tų įstatymų to-
bulinimas ir net palaipsniui naujų įstatymų kūrimas.
Bet gerų įstatymų kūrimas yra tiek sunkus darbas,
kad jis tęsiasi daug ilgiau už Kariuomenės Teismo ligi
šiol išgyventus metus. Tai liudija visų kraštų bau-
džiamųjų kodeksų atsiradimo istorijos. Tas pats yra
ir su mūsų baudžiamąjo statuto projekto ruošimu —
tik pačiais paskutiniais metais tas darbas imta va-

P. L. P. Karo Mokyklos I-os karininkų laidos 20-ties metų sukaktį minint

1918—1919 metais mūsų mylimai Lietuvai vergovės jungo nusikračius ir pradėjus nepriklausomai gyventi, kilo iš svetur dideli pavojai, kurie nešė su savim lietuvių tautai nelaisvę. Iš rytų, šiaurės ir pietų įvairaus plauko priešai su kardu rankoje gaivalingai traukė į Lietuvos žemes. Jų pagrindinis tikslas buvo vėl pavergti atbudusią Lietuvą. Reikėjo griebtis ginklo ir ryžtingai stoti žūtbutinė kovon, kad apgintų tai, kas mūsų senesnių kartų kultūriniais ginklais buvo iškovota. Tų kruvinų kovų dalyviai ir buvo mūsų kariuomenės savanorių būriai, kurie su nepalaužiama dvasia, su pasiaukojimu grūmėsi tol, kol iškovojė Lietuvai laisvę ir nepriklausomybę. Tų kovų sukuryje, besikūriant Lietuvos savarankiškai valstybei, buvo įsteigta savoji karo mokykla, nes reikėjo vadų bei viršininkų sudaromoms kariuomenės dalims mokytis ir vadovauti.

Lietuvos mokyklinis jaunimas taip pat neatsiliko nuo kitų taurių Tėvynės sūnų, ėjusių savanoriais savo mylimo krašto ginti. Iš tų jaunuolių pasiryžėlių, daugiausia 17—19 metų, ir buvo sudaryta I-oji karo mokyklos laida — savanorių laida. Mokslas buvo pradėtas 1919 m. kovo 11 d. ir baigtas tų pačių metų liepos 6 dieną. Mokykloje mokslo sąlygos buvo nelengvos. Iš vienos pusės daug ko trūko: mokslo priemonių, vadovėlių, net drabužių ir kt., o iš kitos — neramos gyvenimo dienos trukdė ramų ir taip svarbų darbą. Visi trūkumai ir sunkumai buvo nugalėti, nes niekas savo asmens gerove nesirūpino, bet visi mokytojai bei auklėtojai ir auklėtiniai-kariūnai jautė atsidėjusio darbo reikalą, Lietuvos valstybės kūrimo, stiprinimo darbą. Daug padėjo ir tai, kad tie jaunuoliai iš kaimo pirkių atsinešė tuos moralinius-dvasinius ginklus, kurie kiekvienam kariui lygiai reikalingi ir brangintini, kaip medžiaginiai kovos ginklai.

Ilgai sėdėti pirmiems mokyklos auklėtiniais mokykloje neleido tuolaikinės gyvenimo aplinkybės. Reikėjo, skubiai pasimokius karinių mokslų, eiti to darbo

dirbti, kuris buvo kovos lauke, kur buvo lemiama Lietuvos ateitis.

Lygiai prieš 20 metų, 1919 metais liepos 6 dieną buvo išleista I-oji karo mokyklos laida, kurios 20-ties metų sukaktis šiandieną ir minima. Tas reikšmingas įvykis mums kariams itin svarbus, nes jis primins sekančioms kartoms pirmuosius Lietuvos karininkus, mokytus ir auklėtus savoje karo mokykloje ir tais laikais, kada lietuvių tauta su ginklu rankoje statė valstybinį rūmą — Lietuvą.

Ne visi I-os laidos karininkai gali džiaugtis ta brangia švente. Dalis jų amžinai paliko savo kovos draugus ir dabar ilsis savoje, krauju aplaistytoje, laivoje Lietuvos žemėje. Gyvųjų tarpe iš 96 žmonių mes nematome šiandieną 11 I-os laidos karininkų. Iš mirusių skaičiaus 6 yra garbingai žuvę kautynėse. Štai jie: Jurgis Sidaravičius, Kazys Matulaitis, Pranas Telksnys, Jonas Stapulionis, Serafinas Oželis ir Aleksandras Urbelis. Visiems mirusiems ir kautynėse žuvusiems yra didelė mūsų Tėvynės pagarba.

Tikrovėje, garbingiausia ir visiems brangiausia yra kario mirtis kautynių lauke. Karys visuomet tam turi būti pasirengęs. I-os laidos karininkų pirmoji auka kautynių lauke buvo Jurgis Sidaravičius. Jo paškutiniai žodžiai karžygiškos mirties akivaizdoje buvo tarti savo kariams: „Vyrai, verčiau mirsim, negu pasiduosim!“ Tie prasmingi karžygio Jurgio Sidaravičiaus žodžiai privalo būti giliai išamontinti kiekvieno kario, kiekvieno lietuvio širdyje. Šūkis: „Verčiau mirsim, bet nepasiduosim“ turi mus visus lydėti būdint Lietuvos nepriklausomybės sargyboje. Pirmųjų kovų dalyvių ir taip pat I-os laidos karininkų karžygiška mirtis jų žygiuose ir darbuose mums kariams yra paveikslingas pavyzdys ir tiesus kelias, kuriuo turime eiti visi, nes jie parodė kaip reikia saugoti ir ginti mūsų visų mylimą Tėvynę — Lietuvą.

Juozas Šipelis

ryti spartesniu tempu. Latviams ir estams išleidus savo karo baudžiamuosius statutus bei procesus, dabartinio Kariuomenės Teismo pirmininko rūpesčiu tie įstatymai jau išversti lietuvių kalbon ir jais, be abejo, bus pasinaudota, kaip studijine medžiaga, kuriant savuosius karinius įstatymus.

Eilė žymių žmonių yra nemaža sielos idėję į Kariuomenės Teismo darbą. Daugumas jų dirba kituose — civiliniuose teismuose, kiti verčiasi advokatūra, o dalis tebedirba Kariuomenės Teisme. Sunkiausias darbas, be abejo, teko pakelti to teismo pirmūnams. Iš jų pažymėtini tsm. b. gen. Šniukšta — pirmasis ir ilgametis Kariuomenės Teismo pirmininkas ir karo vald. Brazaitis — pirmasis prokuroras. Gen. Šniukštos įpėdiniu nuo 1934 m. buvo tsm. pulkininkas Leonas, o karo vald. Brazaičio įpėd. nuo 1920 m. — ats. mjr. Žalkauskas.

Trečiuoju ir dabartiniu Kariuomenės Teismo pirmininku nuo 1938 m. pavasario yra tsm. b. gen. Vladas Mieželis, prieš paskiriant eiti šias pareigas buvęs nuolatinis karo teisėju prie Vyriausiojo Tribunolo.

Kariuomenės Teismo taip pat trečiuoju ir dabartiniu prokuroru nuo 1923 m. yra tsm. b. gen. Emilis Vimeris, prieš paskiriant į šias pareigas, buvęs Kariuomenės Teismo nuolatinis karo teisėju.

1919. VII. 7 d. — 1939. VII. 7 d. Kariuomenės Teismas išsprendė bylų:

Metai	Iš viso	Karių bylų	Civilinių asmenų bylų
1919	41	37	—
1920	402	210	192
1921	839	425	414
1922	1004	476	528
1923	844	558	286
1924	977	735	242
1925	738	545	193
1926	723	535	188
1927	389	276	113
1928	538	245	293
1929	352	226	126
1930	234	150	84
1931	257	187	70
1932	743	672	71
1933	391	308	83
1934	304	204	100
1935	635	552	83
1936	475	332	143
1937	505	412	93
1938	758	293	465
1939	432	272	160

VII. 7 d.

Tsm. ltn. Noreika

GERAS INSTRUKTORIUS

Mokymas bei instruktavimas yra didelis menas. Pačiam mokytis yra sunku, bet kitą mokyti dar sunkiau; ypač dėl to, kad ne visi turi mokytojo būdai reikalingų ypatumų, o svarbiausia, kad neturi šiam sunkiam darbui gero pasiruošimo bei žinių. Patys juk nekartą pastebėjome, kad vienam instruktoriui darbas eina kaip iš pypkės, kad jauni kareiviai greit išmoksta, kas jiems aiškinama, kad jie linksmi ir patenkinti pamokomis, kad jie myli savo instruktorių. Kitas instruktorius, žiūrėk, susiraukęs, rėkia ant savo mokinių, gauda ir vargina juos, o šie kaip nemoka, taip nemoka. Aukščiau minėtų „laimingų“ instruktorių yra nedaug, bet tokiais „laimingaisiais“ galėtų būti visi skyrininkai, visi instruktoriai, jei jie dėtų šiek tiek pastangų, jei daugiau save pakontroliuotų, jei panaujintų ir papildytų savo žinias.

Šiame straipsnely paliesime gero instruktoriaus būdą ir bendrus gero instruktoriaus bruožus.

Pirmas ir pagrindinis reikalavimas instruktoriaus pasisekimui yra pilnas ir geras susipažinimas su aiškinamu bei mokomu dalyku. Reikia žinoti, kad niekas taip kritiškai nežiūri į kitą asmenį, kaip mokinys į mokytoją ar instruktorių. Ir vargas tam instruktoriui, kuris painiojasi komandose, kuris rodo vienaip, o atėjęs aukštesnis viršininkas pasako, kad tai klaidinga; nieko gera iš tokio instruktoriaus, kuris dairosi pro petį, ką daro kiti, kaip kiti aiškina. Mokiniai tuojau pastebi savo instruktoriaus nežinojimą, ir jo autoritetas visiškai smunka, o instruktorius be autoriteto, be pasitikėjimo savo mokiniuose — tik pasigailėjimo verta būtybė. Taigi, visada prieš instruktuojant reikia gerai susipažinti su pamoka, pasiskaityti statutą ar šiaip jau tos srities literatūros, pasiklausinėti būrio vadovo ar kitų žinančių. Žodžiu, aiškinamajame dalyke reikia jaustis tvirtai ir būti laisvam, lyg žuvis vandeny.

Labai svarbi gero instruktoriaus būdo savybė yra gera nuotaika. Atsiminkime, kad linksmumo alyva pateptas darosi lengvas sunkiausias ir nuobodžiausias darbas. Darbo pradžioje pasakytas linksmas sakiny, plačiai atverta instruktoriaus burna ir linksmos akys užkrės visus gera nuotaika ir darbas eis kuo sklandžiausiai. Čia, žinoma, reikalingas saikas ir taktas. Pamoka negali virsti anekdotų pasakojimu, taip, kad nuo vieno skyriaus juoko skambėtų visa aikštė; negalima joku būdu juokams vartoti bet kurį mokinį, nors būtų pa juokiamas ir jo yda.

Mat, juokimasis iš čia pat esančio asmens, ypač, jei jis yra valdinys, yra didelio neišsiauklėjimo ženklas, o mandagumas instruktoriui irgi yra būtina dorybė. Instruktorius, būdamas mandagus, nešūkaus, nerėks ir nepravardžiuos savo mokinių visokiais „asilais“, „jaučiais“ ir kitais gražiais ar negražiais sutvėrimais. Mandagus instruktorius nerodys savo pykčio, bet susivaldys ir visada kalbės ramiau tonu. Sunku tikėti, kad nemandagus instruktorius išgytų savo valdinių prisirišimą bei pasitikėjimą, kurie būtini jo pasisekimui.

Nemaža reikšmės instruktoriaus pasisekimui turi ir gera jo išorinė išvaizda, jo laikysena. Susitraukęs, susipešiojęs žmogus nėra vieno nežavi. Todėl į pamokas reikia eiti visada susitvarkius ir visą laiką būti atlašiam, tiesiam, žodžiu, turėti didingą, vyrišką išvaizdą.

Apie aiškios ir garsios kalbos reikalą, atrodo, nereikėtų nė kalbėti. Bet dažnai esti taip, kad ir tas pat instruktorius su savo viršininku kalba garsiai, gerai, taip sakant, pasitempia. Gi su mokiniais jis burbuliuoja po nosimi, mat, jis viršininkas ir gali kalbėti, kaip jam pačiam patinka. Geram instruktoriui taip daryti netinka. Nesvarbu, su kuo kalbi, kalbėk visada garsiai, ryškiai. Geras kalbėjimas garantuos, kad mokiniai viską girdi ir nesnaudžia, iš kitos pusės, aiški kalba apie žmogų sudaro gerą išpūdį.

Gerai žinančiam savo dalyką, linksmam, mandagiam, tvarkingam, geros išvaizdos ir garsiai kalbančiam instruktoriui pasisekimas garantuotas. Jis tuojau išigys savo mokinių simpatiją bei pasitikėjimą ir galės juos vesti, kur norės. Tai bus asmeninis instruktoriaus pasisekimas. Instruktorius bus užkariavęs mokinių širdis ir galvas; kitas klausimas, ar jis mokės išnaudoti tą pasisekimą, ar jis mokės įdiegti reikalingas žinias, ar jis sugebės tuos dabar jam paklusnius mokinius išmokyti, koreikia.

Kaip mokyti, kokius būdus ir priemones vartoti darbo sėkmingumui gerinti — nagrinėja piatus mokslas metodologija. Mes paliesime tik svarbesnius to mokslo bruožus, tinkančius karinio mokymo sričiai.

Pradžioje pamokos reikia pasakyti, kas bus daroma, ko bus mokomasi. Čia reikia vengti labai dažnai daromos klaidos — per ilgo aiškinimo. Kuo mažiau aiškinti, o kuo daugiau rodyti. Joku būdu nerodyk viską iš karto, bet dalimis, net neužsimenant kas toliau bus. Tuo išvengiama pamokos nuobodumo. Paaškinus kokį nors veiksmą, duoti kiekvienam laisvai praktikuotis, čia pat nurodant ir daromas klaidas. Gerai išmokus vieną veiksmą, rodyti kitą, paskui juos jungti. Aiškinamąjį dalyką reikia sau pačiam taip susiskirstyti dalimis, kad kas 10—15 min. būtų galima pradėti vis naują dalyką, vis naują dalį.

Bene pats svarbusis dalykas mokyme yra klaidų taisymas, kurias mokiniai (jauni kareiviai) daro patys nesijausdami. Nors tai ir nėra lengva, reikia kiekvienam, darančiam klaidą, dalyką išaiškinti iš pagrindų ir liepti tol kartoti, kol eis visai gerai. Tačiau čia reikia vengti perdėto „rūpinimosi“ kai kuriais mažiau gabiais, taip sakant, „neužsisėsti“ ant vieno ar dviejų, sakant nuolat pastabas ir barantis. Atsiminkim, kad per daug pastabų numuša nuotaiką, ypač tam, kuris stengiasi, bet dėl savo kai kurių negabumų neviską gali spėti su kitais, neviską gali taip greit perimti ir išmokti. Iš antros pusės, negera labai girti vieną kurį, nors jis ir visai gerai pasirodytų pamokose. Viena — giriamasis tuoj ima nesistengti, antra — drauguose kyla pavydas, be to, jie gali pradėti įtart instruktorių, kad šis giriamajam turi jau iš anksto kažkokių simpatijų.

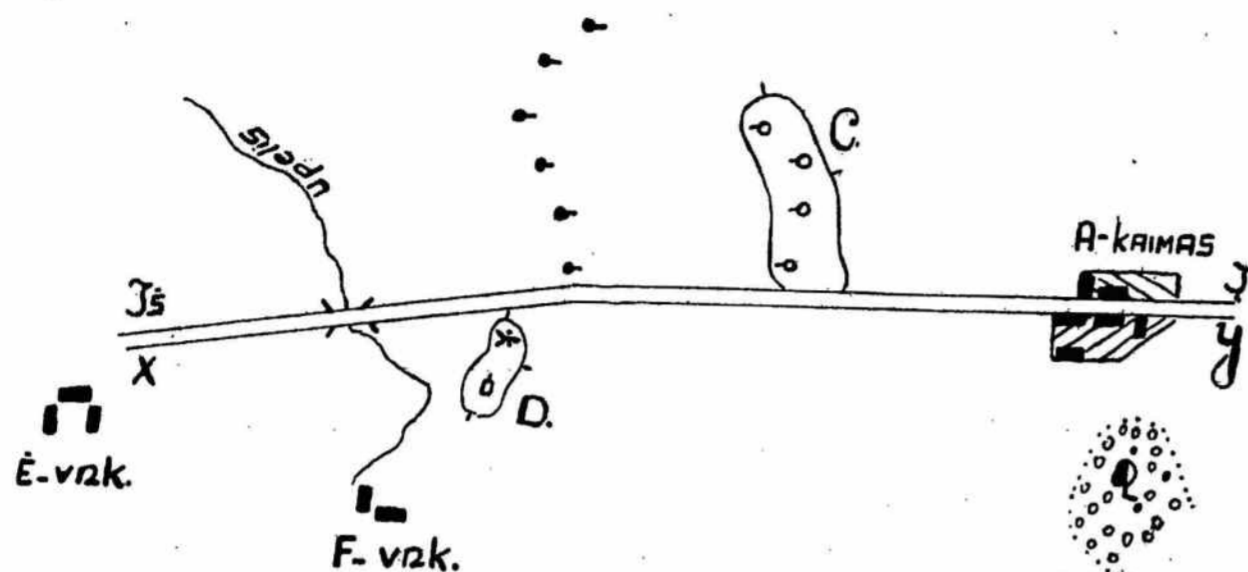
Bausmes už nemokėjimą reikėtų skirti kuo rečiau, nes maža yra tokių, kurie tyčiomis norėtų atsilikti nuo savo draugų. Jei nemoka — priežastis ne blogoje valioje, o kur nors kitur.

Bendrai paėmus, geriausiai išmokys, geriausių rezultatų pasieks tas instruktorius, kuris turėdamas aukščiau minėtas būdo ypatybes, mažai kalbės, o daug rodys (žinoma, dalimis), pastebės klaidas, nesibars ir visus traktuos lygiai, nė vienam nerodydamas nei simpatijų nei antipatijų.

P. Ga.

Sunk. kulk. skyrininko veiksmai persekiojant

Priskirtinis s. k. būrys F — vienkiemyje. Šis s. k. būrys skirtas persekioti ir iš F — vienk. slaptai upelio slėniu slenka į D - aukštumą. S. k. būrio vadas su vadovavimo grandimi jau yra D - aukštumoje (Žiūr. brėž.).

Sutartiniai ženklai: □ s.k. būrio vadas, ✕ s.kulk., ○ Priešo šauliai, ● Mūsų šauliai

S. k. būrio vadas, pasišaukęs skyrininkus, davė jiems tokį įsakymą.

1. Priešas traukiasi į A - kaimą. Jo užpakalinė sauga dar laikosi C - aukštumoje.
2. Batalionas puola, persekiodamas prieš užpakalinę saugą.
3. S. k. būriui uždavinys — besitraukiantį priešą persekioti, pasirengiant šaudyti žyminius A - kaimo vak. ir B - miško šiaurinis pakraštys (rodo).
4. S. k. būriui pozicijos rajonas D - aukštumoje. 1 s. k. skyriui ugnia vieta D - aukštumos šiauriniame, kitiems — pietiniame šlaite (rodo).
5. Ugnį paleisti tik man įsakius.
6. S. k. vežimėlį palikti upelio slėnyje ir paslėpti nuo lėktuvų (rodo).
7. Kuopos šaudmenų tiekietė, siekiant A - kaimą, upelio slėnyje prie tilto (rodo). Vėliau kilnosis pagal kelią x—y.
8. Kuopos sužeistųjų surinkimo vieta ir lauko virtuvė E — vienkiemyje (rodo).

Įsakymą pakartoti! Skubiai vykdyti!

S. k. skyrininkas, gavęs uždavinį ir mažai turėdamas laiko, turi greičiau paskubėti išžvalgyti s. k. ugnia vieta. Jis išrenka pačią tinkamiausią ugnia vieta D - aukštumos šiaur. šlaite. Skyrininkas šaukia pas save sekėją, 1 nr., kuris buvo atsilikęs už 100 m ir įsako jam sekti lauką nuo A - kaimo iki B - miško šiaur. pakraščio. Kiti pareigūnai, kol skyrininkas renka ugnia vieta, slaptai ir skubėdami atneša s. k. prie D - aukštumos. Dabar skyrininkas trumpai papasakoja pareigūnams aplinkybes ir duotą s. k. uždavinį, rodydamas vietiniais daiktai. Jis įsako 2 ir 3 nr. nr. uždangoje parengti s. k. šaudymui, 4 ir 5 nr. nr. paimti 4 šovindėžes „S“ ir netikėtam šarvuocių puolimui 1 šovindėžę „Smk“ šovinių. S. k. vežimėliui vietą nurodo upelio slėnyje už D - aukštumos. Skyrininkui vadovaujant, 2 ir 3 nr. nr. vikriai užtraukia s. k. į ugnia vieta, jį įtvirtina ir užmaskuoja. S. k. turi kuo slapčiausiai užimti ugnia vieta, nes priešas pastebėjęs jį visuomet apšaudys minosvaidžių ar granatsvaidžių ugnimi. Skyrininkas skubėdamas rinkti s. k. ugnia vietas, jos smulkmeniškai neparengia, bet ugnia vietas užėmimo tvarka ir slaptumas turi būti kuo griežčiausiai išlaikomi.

Kai s. k. yra ugnia vieta, būrio vadas įsako atidengti ugnį į priešą būrį, kuris traukiasi į A - kaimą. Tada skyrininkas komanduoja:

„Prie A - kaimo, ant kelio traukiasi priešą būrys; 12-ka, sklaidant per visą taikinį, 150 šuvių-ugnis!“

Čia skyrininkas taikinio pločio nenurodo, nes aiškiai matyti besitraukiančio būrio sparnai, dešinieji ir kairieji žmonės. Skyrininko perduodamas komandas 2 nr. taip pat kartoja. Paleidus ugnį, priešą būrys kelio grioviuose tuojau pasislepia. Skyrininkas, kad neaikvotų veltui šovinių, komanduoja „Baigti!“.

Sekėjas, 1 nr., pastebėjęs priešą raitininkų skyrių, šuoliais jojantį iš A - kaimo į B - mišką, tuojau praneša skyrininkui. Skyrininkas, pamatęs priešą raitininkus, komanduoja:

„Prie kelio priešą raitininkai, 11-ka, taikytis prieš raitininkus per tris arklius, 150 šuvių, sklaidant — ugnis!“

Taikytojas ir kiti pareigūnai turi gerai atsiminti, kad, šaudant į šoną judančius taikinius, taikymo taškas pasirenkamas atsižvelgiant į taikinio judėjimo greitį ir kulkos lėkimo laiką (Apie judomų taikinių šaudymą žiūr. statutas G-30, pusl. 32, IVa. ir IVb. lentelės).

Per visą pratimo vykdymo laiką turi būti patikimas ir nuolatinis ryšys tarp s. k. būrio vado ir skyrininko. Kautynių lauką reikia suskirstyti sekti 1 ir 4 nr. nr. Sekėjai atsidėję turi sekti priešą ir pastebėję naujus jo pasikeitimus tuojau pranešti skyrininkui. Priskirtinis s. k. kartu su šauliais be atodairos turi veržtis pirmyn. Priešą persekioti reikia energingai, kad jis negalėtų pasprukti ir vėl susitvarkyti. S. k. priešą persekiojimas panašus į puolamąsias kautynes, tik nereikia su juo sąlyčio nutraukti.

Išvada. Skyrininkas, nors skubėdamas, turi mokėti išrinkti s. k. tinkamą ugnia vieta. Jis turi mokėti slaptai panaudoti s. k. vežimėlį persekiojant priešą, keičiant ugnia vieta pirmyn. Skyrininkas, duodamas uždavinį ir užimdamas ugnia vieta, neturi užmiršti suskirstyti darbą paskiriems pareigūnams. Atminti, kad visi darbai reikalinga atlikti greitai ir slaptai. Skyrininkas ir 2 nr. turi gerai mokėti šaudyti į frontaliai judančius taikinius. Visi pareigūnai, persekiodami priešą, turi būti ryžtingai puolamosios dvasios.

Kpt. Čerka

Šaulių iškilmės provincijoje

SLAPTŲ KARIUOMENĖ

(Žiūr. „Kario“ Nr. 25)

Karinių gaminių gadinimas — sabotžas

Vienos karinius reikmenis gaminančios įmonės meisteris, dirbdamas atskiroje patalpoje, turėjęs daug medžiagos liekanų. Meisteris sugalvojo dalį medžiagos pasisavinti. Progai pasitaikius, kai pasikeitė naujas darbininkas, nuolat iš jo imdavęs medžiagos likučius, meisteris jį prikaltė nevisas liekanas kaip įsakyta iš jo paimiti. Už tai jis žadėjo darbininkui pakelti atlyginimą ir kitų privilegijų suteikti. Bet suktybė išplaukė į paviršių. Meisteris buvo nubaustas trimis, o jo pagalbininkas — pusantrų metų kalėjimu.

Pamokymas. Meisterio ir jo padėjėjo darbas prilyginti sabotažo darbui, nes jie, nuslėpdami medžiagą, galinčią būti naudinga karinių reikmenų gamybai, statė į pavojų krašto saugumą, silpnindami kariuomenės ap rūpinimą. Vietoje tiesiog gaminti netinkamos vertės priemonės, jie kitu būdu mažino jų skaičių — nuslėpdami medžiagą. Nelemtas darbas padarė jų visą gyvenimą nelaimingu. Visiems turi būti aišku, kad iš karinių įmonių darbininkų reikalaujama visapusiško patikimumo.

Neleistinas privačiai slaptų dokumentų pas save laikymas

Fabriko inžinierius, kuriam pagal brėžinius buvo pavesta atlikti kariniai užsakymai, be leidimo paėmė juos į namus. Jis norėjo tuos brėžinius panaudoti asmeniškiesiems reikalams — duoti jais pasinaudoti kitoms įmonėms. Inžinierius laikė tuos brėžinius savo kambaryje, nerakinamoje spintoje. Tuo būdu jis sudarė sąlygas pašaliniam asmeniui lengvai prieiti prie paslapyje laikytinų dokumentų, turinčių ryšio su krašto gynyimu. Inžinierius, stodamas į tarnybą, buvo raštiškai pasižadėjęs laikyti paslaptis taip, kaip reikalauja taisyklės. Todėl už tą nerūpestingą žingsnį, kuris statė į pavojų krašto gerovę, inžinierius buvo nubaustas 2½ metų kalėjimu.

Patarimas. Ėmimas į namus slaptų pastatų, karinių įtvirtinimų ir kitų paslapyje laikytinų dokumentų yra laužymas tarnybinių pareigų arba pasižadėjimų, kurie lygiai taip pat įpareigoja svarbias žinias laikyti paslapyje. Dėl tokio neapgalvoto žygio gali kiekvieną ištikti nelaimė, kuri jį slėgs visą gyvenimą.

Nusižengimas paslapties laikymo pareigai

Vienos statybos įmonės savininkas turėjo keletą užsakymų įvairių karinių pastatų įrengimui atlikti. Gražią dieną vykdomosios statybos įrengimus jis parodė savo artimam draugei, išaiškindamas net kai kurias smulkmenas. Tačiau jis atkreipė draugės dėmesį, kad apie tai, ką ji čia yra mačiusi, saugok Dieve, niekam nepasakotų. Deja, draugė neįstengė jo prašymo įvykdyti. Jau prie pirmos progos apie matytus dalykus išsikalbėjo su savo gera pažįstama, pastaroji pasa-

kusi kitai ir t. t. Įmonės savininkas už karinės paslapties paskleidimą viešumon ir įtikėtų karinių žinių nelaikymą paslapyje buvo nubaustas vienais metais ir trimis mėnesiais kalėjimo.

Patarimas. Kariniai pastatai tarnauja krašto gynyimo reikalams. Nusižengimas, kuris pažeidžia jų saugumą, turi būti neišvengiamai baudžiamas. Neapgalvotai pasidalindamas su pašaliniais žmonėmis įtikėtomis paslaptimis, rizikuoji ne tik darbo, bet ir savo laisvės netekti.

Kiekvienas turi susikaupti ir stoti į bendrą frontą prieš nesąmoningą krašto išdavimą — neatsargius žodžius, kurie vėliau tampa savo tautos budeliais.

Nustoję garbės kariai

Dvidešimtojo amžiaus tautų gyvenimo įstatymas vadinamas nacionalizmu. Tai yra neužgęstamos ir išimtinės meilės savajam kraštui įstatymas. Tai būtinas su savo tauta ir valstybe ryšys, kurį nutraukti tegalima gyvybės ar garbės kaina. Šis įstatymas yra griežčiausias už viską. Jis reikalauja nuo individo aukų, kad jos atneštų naudą visuomenei.

Šis įstatymas tinka visoms tautoms. Ir kas jį lengva širdimi peržengia, tas nustoja garbės ne tik savojoje tautoje, bet ir toje, kurioje jis bando ieškoti pagalbos. Tautietis, kuris, apleisdamas savo kraštą, eina svetimiams tarnauti arba dezertyruoja, paskelbia save už rašytų ir nerašytų savo tautos įstatymų ribų, nes jis praranda garbę, kuri jį gina prieš tuos įstatymus. Jis neturi stebėtis, kad tauta į jį žiūri kaip į krašto išdaviką arba svetimiosios žvalgybos agentą. Vos tik dezertyras peržengia sieną, jau iš anksto nustatyta tvarka jis apklausiamas svetimiosios žvalgybos agentų-specialistų. Savaimė suprantama, kad prieš žvalgybą nujaučia dėl ko jis apleido savąjį kraštą ir visai įsitikinusi, kad toks asmuo visados sutiks pasidaryti savo krašto išdaviku. Pirmoje eilėje jis verčiamas atsakinėti į klausimus apie karinius, ekonominius ir kitus, sudarančius valstybinę paslaptį, dalykus. Dezertyrai tokiems klausimams aiškinti verčiami ypatingu būdu. Ir jeigu svetimųjų žvalgybai atrodo, kad dezertyras savo gabumais galėtų būti jiems naudingas, jam pažadama prašomoji pagalba, bet prieš tai jis turės atlikti „bandomąjį“ uždavinį. — Nusprendžiama jį atgal į savo tėvynę grąžinti, bet jau su uždaviniu. Atitinkamoje aplinkumoje numatyta auka parengiama.

Koks kitoks tas „bandomasis“ uždavinys gali būti kaip su svetimumu pasu ir pavarde grįžti atgal į savo tėvynę ir surinkti atitinkamų žinių apie savo krašto pajėgumą. Tokiu būdu naujai suformuotas šnipas grįžta į savo gimtąjį kraštą, kad įvykdytų niekšišką darbą. Dabar jis yra su kūnu ir siela svetimųjų žvalgybos rankose. Joki uždaviniai, kuriuos jis atliks, nepatenkins svetimųjų žvalgybos. Juo toliau, juo daugiau jis bus spaudžiamas. Visi jo maldavimai ir prašymai atsipalaiduoti su panieka atmetami. O jeigu kuo nors jis bus įtartas, bus grasinama atiduoti jo krašto valdžiai. Tu žinai kas tave tenai laukia!

Bet vistiek vieną kartą „dezertyras“ ir „svetimųjų rekrūtas“ pakliūs į savo krašto saugumo organų rankas. Svetimųjų žvalgybai ar jų agentams tas didelio nuostolio nepadarys, nes jis jau bus atlikęs tą, ko iš jo tikėjosi. Dezertyro kelias yra tik vienas: jis veda tiesiai į savojo krašto kalėjimo kiemą, vėliau mažas vingis ir prie duobės krašto.

Čia duodamas pavyzdys kaip elgiamasi su pabėgusiu į svetimą kraštą.

Jis norėjo į svetimšalių legioną

Kaltinamųjų suole jaunas vyrukas: išbalęs, liesas, neryžtingas. Mes leisime jam pačiam kalbėti:

„Gimiau Mainze. Turiu dar du brolius. Namuose viskas gerai sekėsi. Nepolitikavau ir jokioms organizacijoms nepriklausau ir nepriklausiau. Kai sulaukiau penkiolikos su puse metų, stojau mokiniu į vieną technikos parduotuvę. Mano panelė labai norėjusi turėti elektros kišeninę lempuotę. Aš ją ir „parūpinau“.

— Tai nuo šio menkniekio prasidėjo tamstos nelaimės, atvedusios į šį suolą? — paklausė teisėjas.

— Taip, — kalbėjo toliau vyrukas. — Niekas nepasigedo. Tada aš dar porą dalykelių „pasirūpinau“. Vėliau savo draugei kišeninį veidrodėlį, paskui žibintuvą dviračiui ir paskutinį — mūsų šefo nedidelį foto aparatą, kuris buvo jo kambaryje. Dėl aparato žuvimo buvome kvočiami. Aš nusigandau, sėdau ant dviračio ir pabėgau. Atvykęs prie sienos dar paabejojau, bet pagalvojęs, kad vistiek man tėvynėje nėra gyvenimo, nusprendžiau vykti į svetimšalių legioną.

— Ką tamsta esi girdėjęs apie svetimšalių legioną?

— Mokykloje būdamas, esu skaitęs Neino Brandto „Svetimšalių legionas“. Kainojo 10 pfenigų. Aš galvojau ten su arabais ir rifkabilais kariauti, o vėliau ten ir apsigyventi.

— Na, o iš tikrųjų, ar teko į kovos lauką prieš arabus ir rifkabilus patekti? — lengvai šypsodamasis, paklausė teisėjas.

— Ne. Vos aš tik sieną peržengiau ir prisistačiau vienos kaimyninės valstybės muitinės valdininkui, kaip jis mane tuoj nuvedė pas „specialų komisarą“ — tęsė toliau kaltinamasis. Aš jam pasakiau, kad noriu į svetimšalių legioną. Kada jis sužinojo mano amžių (man tada jau buvo 16 metų sukakę), jis mane išjuokė ir pareiškė, kad esu per jaunas. Aš buvau be žado, nes komisaras pasakė, kad ir pas juos aš jokio darbo negausiu. Tačiau vėliau jis man pasiūlęs, kad eičiau pas jį tarnauti. Ir kada uždirbsiu krūvą pinigų ir sulauksiu 18 metų, tada galėsiu ir į svetimšalių legioną vykti. Esą, visi, kurie pas komisarą prieš jį tarnavę, po poros metų karininkais tapę. Tačiau vieną kartą dar turėjau į Vokietiją nuvykti ir išžvalgyti, ar pasienyje tikrai vykdomi įtvirtinimai. Tai buvo mano „bandomasis uždavinys“. Ir jeigu jis man gerai pavyksias, tai mano ateitis užtikrinta. Taip aš ir išvykau. Atvykęs į Saarbriuckeną, mėginau vieną darbininką prikalbėti, kad jis man padėtų mano uždavinį atlikti, bet buvau jo sumintas. Tai yra beveik viskas, ką turėjau papasakoti.

Jeigu šis „legionierius“ būtų turėjęs daugiau kaip 18 metų, tai kalėjimo durys paskui jį būtų neatveriamai užsidarę. Teismas pritaikė lengvatas ir nubaudė „kovotoją prieš rifkabilus ir arabus“ ketveriais metais kalėjimo.

Štai kokią sunkią našą jaunas vyrukas dėl lengvapediškumo ir savo puikybės sau užsikrovė. Tą našą

jis turės vilkti visą gyvenimą. Nuo vieno įgeidžio patenkinimo prasidėjo sąžinės nukrypimai, o vėliau net pabėgimas iš savojo krašto į svetimšalių legioną, bet ir to nepasiekęs, pakliuvo į svetimųjų žvalgybos pinkles ir tapo savo tėvynės išdaviku.

Mirties bausmė — teisingiausias atpildas

Štai vienas vokiečių teismo sprendimo motyvų nu-teistajam dezertyrui, kuris buvo apsiėmęs svetimųjų žvalgybai dirbti:

„Kaltinamojo papildytas nusižengimas už krašto išdavimą pagal RStGB 89 § I srn. baudžiamas mirties bausme. Kaltinamasis vokiečių kilmės ir Vokietijos pilietis, kurios teisės jis nėra nustojęs ir laikinai tarnaudamas svetimšalių legione. Kadangi jokios abejonės nėra dėl jo atsakomybės prieš krašto baudžiamuosius įstatymus, kaip ir kiekvieno teisėto piliečio, tai jis turi būti nubaustas vieninteliai leidžiama — mirties bausme“.

Ši aukšta bausmė buvo pilnai jo užtarnauta. Visi mes turime pelnyti sau duoną nuolatiniu garbingu darbu. Pasmerktasis buvo nepratęs prie jo: išsisukinėjimu ir tinginiavimu jis ieškojo sau gyvenimą patikrinti, o grįžęs į tėvynę ir pamiršęs pilietišką pareigą, jis vykdė niekšišką darbą prieš ją. Be jokių varžymų jis vykdė svetimųjų žvalgybos uždavinius savo tautos ir tėvynės pražūčiai. Niekšišką jo sąžinę rodo tas faktas, kad kai 1936 m. kovo mėn. 7 d. vokiečių pulkai Kiolno gyventojų buvo sutikti su didžiausiu entuziazmu, jis jau kitą dieną buvo suspėjęs svetimųjų žvalgybai pranešti kurios dalys į čia atvyko. Jeigu tą dieną jo sąžinė jo nenukankinusi, tai tas rodo, kad jis jos neturėjęs. Kad jis nieko nebijo, rodo dar ir tai, jog pritaikęs momentą, kada vienas geležinkelio tarnautojas būvęs nepasitenkinimo valandoje, jį nugabenęs į svetimą teritoriją įpainiojo į svetimųjų žvalgybos tinklą. Valdininkas, tik vėliau pajutęs savo žygio niekšiškumą, iš gėdos nusišovęs. Jo žalingą veiklą kraštui tik mirties bausmė galėjusi išpirkti.

GESINTUVŲ LAIKYMO IR TIKRINIMO REIKALU

Kariuomenės dalyse, daliniuose ir įstaigose laikoma daug gesintuvų, po 10—12, o kartais ir daugiau. Kai kurių dalių ugniagesių komandų viršininkai, o kartais ir kiti pareigūnai kreipiasi į kariuomenės ugniagesybą tvarkančias įstaigas ir pareigūnus, prašydami suteikti nurodymų dėl gesintuvų laikymo ir priežiūros. Tenka priminti, kad 1935 m. visoms dalims ir įstaigoms buvo nupinktas ir išsiuntinėtasis V. Baltrimo „Rankinių chemiškų gesintuvų“ vadovėlis, kuriame smulkiai aprašyti kariuomenėje vartojami gesintuvų tipai, jų užtaisymas, nurodyta kaip tikrinti ir remontuoti gesintuvus, taip pat kaip juos bandyti. Pabaigoje išdėstytini „ypatingi nurodymai“ dėl paties gesinimo gesintuvais. Be to gesintuvų laikymo ir priežiūros reikalais išleistame pr. m. Įsakyme Kariuomenei kalbama §§ 6—10. Mokymo reikalams ir tikrinimui leidžiama suvartoti kiekvienoje kariuomenės dalyje ar įstaigoje ne daugiau kaip 3 užtaisus per metus. Tam reikalui panaudojami seniausiai užtaisyti gesintuvai. Taigi dalyje, kurios daliniai stovi vienoje įguloje, galima suvartoti net iki 3 gesintuvų užtaisų per metus, kitose dalyse tenka suskirstyti užtaisus daliai (kur štabas) ir daliniui (kitoje įguloje) po 2 ir 1 užtaisą, arba atvirkščiai.

Patartina aprūpinti užtaisymo datos antraštėmis visus ir seniau užtaisytus gesintuvus. Užtaisymo metus galima surasti dokumentuose arba atsiminti. Gali būti pažymėti vien tik užtaisymo metai, pav., „užt. 1934“. Tai palengvintų gesintuvų užtaisų naudojimą mokymo reikalams.

Mjr. Ružancovas

Kariuomenės Ugniagesių Inspektorius

NAKRSIJEJI NURYAI

TĖVYNEI ATIDAVĖ SVEIKATĄ

Vyčio Kryžiaus kavaliarius, karo invalidas karys Dobilas, vienas mūsų pirmųjų karių, gyvas liudininkas tų kovų, kuriomis buvo įgytas mums brangiausias turtas — laisva Lietuva.

Kazys Dobilas, Antano sūnus, gimė 1899 m. lapkričio 27 d. Skirsnemunėj. Tėvo amatas — sielių plukdymas Nemunu. 1913 m. jis mirė ir šeimos išlaikymas tenka vyriausiajam sūnui Kaziui.

Karas. Užėina vokiečiai. Krašte vėl nauja santvarka. — Jei pamatydavai vokiečių — pasakoja Dobilas, — Dar iš tolo reikia nusiimti kepurę, nusilenkti ir sakyti: „Guten Morgen!“ Jei taip nepasakydavai, nė neapsižiūrėdavai, kaip gaudavai nuo pikto žandaro į sprandą.

1916-17 metais susibūrė slaptas lietuvių ratelis. Susirinkdavom, neduok Dieve, kad žandarai tik nepamatytų, bendrai. Skaitydavom laikraščius, užtraukdavom pusbalsiai lietuviškas daineles. Nors niekas nesakė ir nežadėjo, bet tikėjomės, kad Lietuva bus laisva.

1918 m. pabaigoj pasklido atsišaukimai apie savos valstybės kūrimą. Jaunimas pasidarė neramus. Dairėsi kur stoti kariuomenėn. Pagaliau gaunam smulkių žinių. 1919 m. sausio 13 d., turėdamas 19 metų, su draugais stoju kariuomenėn. Būrelį pažįstamieji išlydėjo su orkestru, o mes išvažiuojame Kaunan. Paskyrė 2 pėst. pulkan. Kareivinės — liūdna žiūrėti. Viename namo gale, šiaip taip skyles užkamšę, gyvenome mes, o kitame švilpavo vėjas. Nė vieno ten sveiko lango nebuvo, o sienos išbyrėję, kambariai priteršti. Buvo pradžioje 100 vyrų ir šautuvų. Kai kurie nuo Rumšiškių, ir keli žemaičiai.

1919 m. vasario 8 d. patenku į kulkosvaidžių kuopą. Kaune prie žiemos uosto buvo sukrautas visas vokiečių ginklų laužas. Tai buvo nemaža krūva visokiųjų ginklų dalių, geresnių ir labai blogų. Atvykome ir išsirinkome keletą dalių: kulkosvaidžių vamzdžių, raketų, šovinių dėžių.

Mokėmės prie kulkosvaidžio, o apie frontą kalbos nenutrūkdavo. Labai norėjome eiti kariauti. Kurį laiką mūsų būriui teko saugoti Panemunės tiltą. Vokiečių kareiviai, subolševikėję ir vadinami spartakininkais, nesidavė jokiai valdžiai ir visaip savavaliavo, stengdamiesi ypač pakenkti mums.

1919 m. kovo 30 d. su 7. batalionu išvykome frontan. Ėjome link Žaslių, Vilniaus pusėn. Pirmą kartą

2. pėst. pulko
eil. Kazys Dobilas

priešą sutikome už Žiežmarių. Čia pirmųjų kautynių neteko laimėti. Teko atsitraukti. Nakvojome kaime, o apie kautynes pagalvojus buvo kiek liūdna. Tačiau kitos dienos naktį vėl puolėme ir kartu su Vilniaus batalionu užėmėme Žaslių geležinkelio stotį.

Apie šias kautynes dar prisimenu tiek. Bolševikai pradėjo nepaprastai stipriai spausti. Mūsų kulkosvaidis gedo. Aš buvau 7 numeriu. Priešai iš kairės pradėjo supti. Girdint šūvius ir negalint man pačiam kautynėse dalyvauti, tiesiog vietoj negalėjau išsėdėti. Pagaliau neiškenčiau. Pagriebiau karabiną, išbėgau į pirmą liniją ir pradėjau šaudyti į puolančius bolševikus. Ant kalnelio pasirodė raitininkai. Po mūsų šūvių jie išsisklaidydavo: nusiversdavo arklys ar raitininkas. Vėl susitelkdavo, ir vėl mes juos išvaikydavom. Priešo kavalerijai nepavyko puolimas.

Iš Žaslių ir Vievio fronto mus išvežė į Kėdainius; iš čia į šiaurę vėl prieš bolševikus. Ties Kupiškium vėl pliekėmės su priešais. Vietos gyventojai stebėjosi mūsų matydami: „Jūsų tiek mažai, vyručiai, o bolševikų, kaip amaro. Vakar tik 100 vežimų pro čia pravažiavo... Ir kodėl jie jūsų taip bijo?!“ Bet mes žinojome už ką kovojame ir ėjome nieko nebijodami. Teko kurį laiką sekti Panevėžio batalioną. Šis batalionas taip smarkiai mušė bolševikus, kad mes nespėjome sekti pirmojo linijoje einančių. Į Kupiškį tačiau įsiveržė pirmieji. Bataliono vadas už tai atidavė kuopai Kupiškio pašte paliktus bolševikų sausainius.

Netrukus perkėlė arčiau Obelių. Kovos čia buvo dar aštresnės. Tada aš buvau antrasis kulkosvaidžio numeris. Birželio 22 d. kuopos žvalgai vėl susitiko su stipriomis bolševikų jėgomis. Buvo graži vasaros diena. Kaitra, paukščių giesmės, žali laukai. Po pietų visa kuopa išėjo pirmyn. Uždavinys: sutikt priešais, pulti jį, sumušti ir persekiot. Mūsų „Maximas“ labai sunkus. Jį ir traukėme, ir nešėme, o patys nuvargome kaip po akmenų skaldymo. Perėjome Šapelių stotį. Nors vis dar tylu, bet jaučiame, kad priešas greit bus čia.

Pro krūmokšliais dengtą vietovę slenkame toliau. Už 200—300 metrų pamatom bolševikus. Daug jų apkasuose, o keliolika pakilę mosuoja rankomis bei kepurėmis ir šaukia: „Eikit čia, draugai! Meskite ginklus, nekariaukite!“ Gulame kautynių tvarkoje. Bolševikai dabar paleidžia kitą sveikinimą ir medžių lapuose pradeda sproginėti kulkos. Mes nespėjame apsikasti, o mūsų priešai turi tvirtus ir gerus apkasus. Bet nevilties nejaučiame. Sukandęs dantis, leidžiu pirmą kaspiną; mano kulkosvaidis šluoja apkasų viršų, neleisdamas bolševikams taikliai šaudyti į mus.

Kautynių triukšmas pasidaro be galo didelis ir atrodo kaip pašėlęs viesulas. Antras kaspinas. Nuo daugybės šūvių apkurstame, bet gulime, kietai įsikirtę žemėj. Pradedam leisti trečią šovinių juostą. Žinome tik vieną įsakymą: priešas neturi laimėti. Staiga pajuntu garsų trenksmą čia pat ir deginantį skausmą kai-

SAKALŲ KELIAIS

3-JŲ PAVEIKSLŲ RADIO VAIDINIMAS

I-masis paveikslas

CHORAS (Dainuoja

BALSAS (Deklamuoja dainos fone)

Milžino žingsniais dvidešimt metų
Žengė septintas Butegeidžio pulkas:
Ėjo dirvonais artais granatom,
Ėjo po kojom kulkomis dulkant...
Lūžo nuo vėtros ažuolai girioj,
Lūžo po kryžium rankos motušės...
Tik nepalūžo mūsų didvyriai —
Pergalę nešė mūšis po mūšio.
Dužo ir klupo vėtrų atakos: —
Durtuvais kėlėm saulę iš miego...
Prie savanoriui supilto kapo
Žydi lelijos baltos, kaip sniegas...
Laukai žaliuoja vėl vasarėjais,
Pažvelgi, miela — akys nušvinta!..
Ir žygin einant susigalvoji,
Eitum ir vėlei iki Širvintų...
Eitum ir vėlei gaudžiant patrankom,
Sakalu skristum viesulų žygin!
Svetimą tanką perplėstum rankom,
Arba numirtum dobilui žydynt!..
(Daina sustiprėja ir tuojaus baigiasi).

JONAS

Vyrai, užteks dainuoti...

JUOZAS

Kodėl? Argi šiandien nelinksma savo pulko šventę švenčiant?

ANTANAS

Vyrai, nors ties mumis ir paminklinės lentos su žuvusiųjų vardais, bet juk jie ir žuvo, kad mes linksmi būtum.

JONAS

Taip, pradėdamas dainą maniau, kad ji kaip sparnu nubrauks liūdesio šešėlį, bet kažkodėl taip sunkiai žodžiai tariasi...

ANTANAS

Gal tau, Jonai, ką nors sunkaus primena ši šventė?

JONAS

O ne, nieko, nieko.

ANTANAS

Na tai ką, su daina džiaugsmingai!

CHORAS (dainuoja)

Ar skaisčiai šviečia mums saulutė,
Ar vėtros ir dangus audringas:
Kareivis vis tur linksmas būt,
Kareivis visada laimingas.

Kada dainuodami žygiuojam,
Ar einam per laukus vorelėm;
Tai visada mūsų daina,
Mums ūpą linksmina ir kelia.
Ar būt pavasaris auksinis,
Ar rudeniop, kai vysta gėlės,
Vilioja vis jauna širdis
Prie auksaplaukės merguželės.

JONAS

Na, ir kodėl gi linksmam nebūti, kada šventės proga už sportą laikrodžio grandinėle puošia krūtinę.

ANTANAS

Gerai tau didžiutis, jei per virvutę skrendi, kaip paukštis. Bet ne visi ta laime gali džiaugtis.

JONAS

Bet ir paukščiai nevienodai kyla: vieni iki padangių, antrieji, — atsiprašant, — vištos...

ANTANAS

Na, tu mane pralenkei, dabar juokiesi, bet mano raumenys nerimsta. Taip ir norėtusi dar kartą persirungti.

CHORAS (dainuoja)

Na, vyrut, įsibėgėki,
Šokt į aukštį ir į priekį.
Per virvutę, per virvutę, opa, pa!
Mest granatą puikiai mokam,
Ir su kartim gražiai šokam.
Per virvutę ir t. t.
Aukso laikrodis vilioja,
Kelt aukščiau ir aukščiau kojas.
Per virvutę ir t. t.
Publiką reik sužavėt,
Kad pati ji šokt pradėt.
Per virvutę ir t. t.

JUOZAS

Taigi, šoki, sportuoji, o čia visi susidomėję žiūri ir gėrįsi. Šiandien tikrai kur nors reikės užėti ir linksmi pašokti, tik jau nebe per virvutę... (Juokas).

ANTANAS

Na, ar būtinai su merguželėm, juk ir vieni mes linksmi pašokam.

JONAS

Žinoma, jeigu visuomet pasitenkindavom sukdami draugus, tai ir šventės proga nėra ko per didelės prabangos ieškoti!

Teisingai, sukamės!..

CHORAS (dainuoja)

Sukasi, sukasi kareivių batai,
Sukasi vyrai, kaip ažuolai.

rioj rankoj. Bolševikų paleista sprogstamoji „dumdum“ kulka pataikė į mane. Pro sudraskytą rankovę pradėjo tuoj sunktis kraujas. — „Jau turiu, — draugams pasakiau.

1-sis numeris, nuo priešo nenusisukdamas, tik trumpai atsakė: „Traukis atgal!“ Pašliaužiau 4 žingsnius atgal. Sprogdama kulka nulaužė kairiosios rankos kaulą, o skeveldros suniro į šoną, pasiekdamos plaučius. Atrišu sanitarinį paketą ir bandau žaizdą aprišti ir sustabdyti kraują. Nesiseka. Skausmas begalinis. Žengiu į krūmuotą miškelį, suklumpu, netekęs sąmonės.

Pasitraukdami draugai mane išnešė, papiovę porą jaunų berželių. Kaimė padėjo ant išimtu vartų, ir grioviu nešė iki kito kaimo. Gavo arklį su vežimėliu, bet tokiu mažu, kad mano išsikišusios kojos buvo lauke. Vežė keliu, kuris dar vokiečių darytas iš apvalių rąstų. Kratymas toks nežmoniškas, kad atrodė smegens iš skausmo išbirės. Obeliai. Paskui Rokiškis ir iš Panevėžio karo lauko ligoninė. Čia tik vienas galimumas

mane gali išgelbėti — amputuoti ranką. Ją nupiovė, o skeveldros plaučiuose dar ir iki šiol pasiliko.

Po trijų mėnesių grįžau į dalį. Žaizdos atsinaujino, ir vėl nugabeno ligoninė. Iš kariuomenės paleido 1920 m. sausio 20 d. kaip karo invalidą. Šiandien, kaip matot, — baigė Vyčio kryžiaus kavaliarius Kazys Dobilas, — esu vienerankis mažai kam naudingas. Tačiau esu laimingas, kad mūsų invalidų kraujas ir sveikata padėjo įsikurti šiandieninei Lietuvai, kuri turi daug jaunų, sveikų ir stiprių vyrų, pasirėngusių su ginklu vėl stoti ir kovoti dėl Tėvynės laisvės“.

Vyčio kryžiumi apdovanojimo lape šiaip apie eil. Kazį Dobilą pabrėžiama: „1919 m. ties Žaslių m., kada skyrininkas Plaušinitis davė ženklą vežti kulkosvaidį ant kalnelio, eil. Kazys Dobilas, nežiūrėdamas į smarkų priešo šaudymą ir baises klampynes, kaip galint greičiau užtempė kulkosvaidį ir paleido ugnį į priešą. Kulkosvaidžio ugnis buvo labai sėkminga ir saviesiems daug padėjo.“

B. Baliukas

Širdis be meilės gyvent priprato
Ir be mergaičių šokti gerai.
Sukas grandinis, sukas viršila,
Sukasi „valandos“ ir be „eilės“...
Valandą stovint nugara šyla,
Prakaitas ima gausiai varvėt...

JUOZAS

Vyrai, vadas!

ANTANAS

Stok! Ramiai!

LEITENANTAS

Laisvai!

ANTANAS

Pagerbta!

LEITENANTAS

O, kiek čia jūsų prisirinko, ir tokie linksmi visi!?

JUOZAS

Šiandien, ir norėdamas negali nuliūsti. Tokia šventė. O čia gauti prizai už sportą...

LEITENANTAS

Žinoma, mes visi turime linksmintis, nes švenčiame senųjų laimėjimų šventę ir pagerbiam ją naujais laimėjimais.

ANTANAS

Tamsta, leitenante, gaila, kad neturime progos didesniais laimėjimais pasirodyti.

LEITENANTAS

Vyrai! mums jauniems ateitis priklauso, o ji viską gali atnešti. Tad linksmi su daina ženkim ateitin.

(Pasigirsta orkestro aidai).

BALSAS (Deklamuoja)

Mus jaunystė galinga, it upė
Naują vagą išverst išsiliejus.
Vargo akmenys purpuru trupa,
Naujų amžių jaunam Prometejui.
Prisimena metai, nuliūdę ir sunkūs:
Buvo džiaugsmas širdyse įsalęs.
Smilko grįčioj lig ryto karunkos, —
O ant stalo... sužidėjus duonelė.
È, viskuo tie laikai mus prisotino, —
Daugel kartų mes laimės apvilti.
Dabar Tau, prisikėlus Motina,
Iki saulės nutiesime tiltus!
Mes, kaip upės tie vandenys sraunūs
Visus kalnus išgriausim nuo kelio.
Linksmos dienos, kaip seserys jaunos,
Dainuos džiaugsmą laukuos ir darželiuos.

LEITENANTAS

Čia, vyrai, senųjų kovotojų vardai štai lentose įrašyti, ir mes turime pasistengti, kad minėdami šia šventę verti būtų mūsų jų kruvinių aukų.

ANTANAS

Tamsta leitenante, mes ir atėjome čia jų prisiminti.

LEITENANTAS

Labai gerai. Čia nėra negyvos raidės, bet gyvos sielos, kurios gyvena su mumis. Tie vyrai, kurių vardus čia skaitomė savo krauju mums parašė gražiausius istorijos puslapius. O gal kuris nors iš jūsų ir randate savo gimines bei pažįstamus?

JONAS

Tamsta leitenante, čia mano tėvo pavardė yra: — Gra-cijonas Jagminas žuvęs ties Daugelaičių dvaru, — pirmoji pulko auka.

LEITENANTAS

Tavo tėvas? Koks nuostabus sutapimas...

JONAS

Taip. O tėvui žuvus į karą išėjo mano senelis, pasiėmęs žuvusio sūnaus šautuvą. Tik jis nebesuspėjo pasižymėti, jam tuojau buvo nutraukta koja. Dar ir dabar tebegyvena, nors jau labai senas — 70 metų turi.

LEITENANTAS

Ar neliūdna savo šeimos tragediją minint?

JONAS

Tamsta leitenante, kovoje kritusių neliūdima, bet tik jie gerbiami. Aš esu laimingas būdamas tokio tėvo sūnus. Ir visą laiką stengsiuosi savo darbais nepažeminti šviesaus tėvo vardo.

LEITENANTAS

Gerai, eilini Jagminai!

JONAS

Tėvynės labui!

ANTANAS

O mums jis nepasisakė perskaičius žuvusiųjų pavardes, tik pirmasis pasiūlė dainą nutraukti.

LEITENANTAS

Gerai, kad neišdidus...

JONAS

Šios aukos nėra pavienių asmenų nuosavybė, bet visos Tautos, ir dėl to visi mes lygiai galime jomis didžiūotis.

KAZYS

Tamsta leitenante, kažkoks senukas klausia eilinio Jag-mino.

JONAS

Ar tik nebus mano senelis atvykęs. Jis vis žadėjo mane aplankyti.

LEITENANTAS

Tuoju vesk jį čia.

KAZYS

Klausau, įvesiu.

LEITENANTAS

Būtų labai įdomu pasišnekėti su senuku.

JONAS

O! jis daug galėtų papasakoti.

SENIS

Sveiki, vyručiai.

LEITENANTAS

Sveikas, tėvuk;

JONAS

Oi, senelis! Sveikas seneliuk. Ir kaip gi čia dabar?.. Na eikš čia draugėn... Aš kaip tik dabar pasakojau apie tavo ponui leitenantui.

SENIS

O, kokie puikūs žalnieriai. Ir kaipgi pas jus neatvykti? Kaip parašei, kad šai dien švėsite savo šventę, tai kaip kažki ko laukiau tos dienos.

LEITENANTAS

Bet gi senam tokia tolima kelionė...

SENIS

Ką čia, ponas vade, seni kovų sakalai: pamatei kareivį ir vėl gyslose kraujas užverda, net ir medinėje kojoje jaučiu kraujo tekėjimą. Taip ir norėtusi su visais linksmi trepsėti.

LEITENANTAS

Sėsk, senasis kovų sakale, dabar jau vaikai į erdves išskrido, — mums jūsų keliai priklauso.

SENIS

Tai jau, tai jau, ponas vade, mes jau žemyn, žemyn į žemę grįžtame, taip sakant...

LEITENANTAS

Tai gal papasakosi ką nors, seneli, iš savo atsiminimų.

SENIS

Tai kad jau daug ką ir pamiršau.

VISI

Papasakokit, papasakokit...

SENIS

Taigi, kada sūnus, vagi, Jonuko tėvas, žuvo nuo bermontininko kulkos, tada aš paėmęs sūnaus šautuvą išėjau kariauti. Beveik 50 metų tada turėjau. Jonukas to neprisimena. Jis dar kaip plikas žvirbliukas cypsėjo lopšyje.

LEITENANTAS

Toks senas irėjote kariauti?..

SENIS

Kare metai nesvarbu. Jei dar turi sveikatos šautuvui pakelti ir tinki. Taigi ir aš užpykau baisyai už sūnaus nušovimą: paėmiau šautuvą — šautuvas it plunksna; ir sakau marčiai — martel, jei nėr sūnaus einu aš kariauti, ir išėjau...

LEITENANTAS

Ir kaip visa tai atsitiko?

VISI

Papasakokite, papasakokite...

SENIS

Kai pirmą kartą šitas pulkas susitiko su bermontininkais ties Daugelaičių dvaru, tuo kart vadinosi atskirų Kauno batalionu.

LEITENANTAS

Dar vis ir pavadinimą atsimenate?

SENIS

Kol mirsiu — nepamiršiu. Tai buvo prieš 20 metų. Pasiklausykit, vaikai... (Gongas).

MANO KELIONĖS ĮSPŪDŽIAI

(Žiūr. „Kario“ nr. 26)

Prasidėjus biusto atidengimo iškilmėms ir dideliame vienos mokyklos orkestrui sugrojus Amerikos ir Lietuvos himnus, visų lietuvių veiduose matėsi didelis susijaudinimas, kad tolimam nuo Lietuvos ir svetimam krašte svetimo miesto aplinkumoje gali sugiedoti ir savo širdyse pergyventi žodžius: Lietuva, Tėvynė mūsų, tu didvyrių žemė, iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia... Tie žodžiai beveik kiekvienam spaudė iš kaktos ašaras, kad ta Lietuva Tėvynė mūsų labai toli ir kai kam gal jau labai sunkiai pasiekiamą, kiek dėl senatvės, o taip pat ir dėl materialinių sąlygų. Mergaitės tautiniais drabužiais apsirengusis laikė vainikus: juos padėjome prie Dr. V. Kudirkos biusto. Karininkų Ramovės vardu aš padėjau, padėjo vainiką Clevelando miesto majoras Horald Burton'as, įvairios lietuvių organizacijos ir veikėjai. Iškilmės buvo transliuotos per radiją. Jų pasiklausti galėjo ir Amerikos lietuvių kolonijos. Aš pasakiau perdavimo kalbą. Dar kalbėjo Čikagos konsulas p. Daudzvardis, p. inž. Žūris, p. Karpis ir nuoširdžiai dėkojo Karininkų Ramovei už dovaną Clevelando Lietuvių kultūringojo darželio pirmininkas P. V. Česnulis ir eilė Amerikos lietuvių kolonijos lietuvių. Šis Clevelando lietuvių kultūringasis darželis yra tikra lietuvių pasididžiavimo šventovė, kurioje stovi dviejų mūsų tautos didvyrių Dr. Basanavičiaus ir Dr. V. Kudirkos paminklai ir kur mūsų lietuviai deda visas pastangas dar pastatyti poeto Maironio paminklą. Pastatę šį paminklą Clevelando lietuviai būsią galutinai baigę šį savo užsibrėžtą darbą. Dideliame milijono gyventojų Clevelando mieste kiekvienam praeiviui akį traukia gražus darželio įrengimas ir didvyrių masyvūs žalvario biustai, kalbą apie didingą lietuvių tautą. Tai graži lietuvių tautos reklama, kuri už jokių pinigų, ypač turtingoje Amerikos šalyje, negalėtų būti kitaip įsigyta. Yra malonu prisiminti, kad prie šio darželio pagražinimo prisidėjo Lietuvos karininkai, padovanodami Dr. V. Kudirkos biustą. Man pačiam per tas dvi svečiavimosi dienas teko matyti, kaip įvairios ekskursijos, žmonių būriai darželį lankė kaip kokį muziejų. Po iškilmės mūsų garbei buvo surengta Amerikos lietuvių iškilminga vakarienė. Vakarienė buvo atidaryta koncertine dalimi — deklamacijomis ir dainomis. Tai tikrai buvo nuoširdus pobūvis, nuoširdus pasikalbėjimas, kuriame dalyvavo įvairaus amžiaus keletas šimtų lietuvių. Per šias iškilmes teko susitikti ne tik pažįstamų lietuvių, kurie buvo atvažiavę Lietuvon pasisvečiuoti, bet teko sutikti ir savo kaimynų, kurie buvo išvažiavę prieš 30 metų į Jungtines Amerikos Valstybes.

Būdami Clevelande, buvome pakviesti vaišių pas žymų lietuvių veikėją inž. Žūrį ir jo ponią. Tose vaišėse dalyvavo Čikagoj Lietuvos konsulas p. Daudzvardis su ponia ir eilė svečių.

Kitą dieną buvome dar pakviesti vaišių pas ponus Salesevičius ir visų nuoširdžiai buvome išlydėti iš Clevelando į Čikagą, kur mus pakvietė p. konsulas Daudzvardis. Išvažiuojant iš Clevelando teko padaryti vizitą ir Clevelando miesto majorui Horald Burton'ui (burmistru), kuris dalyvavo Dr. Kudirkos biusto atidengimo iškilmėse. Miesto majoras H. Burton'as yra labai nuoširdus žmogus ir labai palankus lietuviams. Jis daug yra padėjęs lietuviams išgauti kultūringąjį darželį Clevelande ir iš miesto darbų fondo suteikęs dideles sumas darželio įrengimui. Jo įstaigoje ir net atsakingose pareigose tarnauja keletas lietuvių. Man apsilankius su „Dirvos“ redaktorium p. K. S. Karpium, nuoširdžiai mus priėmė ir su dideliu pasididžiavimu išsiėmė iš savo kabineto spintos lietuvių padovanotą gintarinę rašalinę, mane paprašė pasirašyti lietuviška plunksna jo svečių garbės knygoje.

Važiuodami į Čikagą, pakelėje aplankėme ponus Bačiūnus jo žymioje vasarinėje Tabar Farm. P. Konsulas Daudzvardis, nors neseniai dar gyvena Čikagoje (ilgus metus gyveno New Yorke), bet kiek jis, tiek ir jo ponia šioje didžiojoje lietuvių kolonijoje turi didelį Amerikos lietuvių pasitikėjimą, nes ponai Daudzvardžiai gerai pažįsta Amerikos lietuvių būdą, moka gerai sugyventi ir daug dirba Amerikos lietuvių gerovei. Ponai Daudzvardžiai taip pat nuoširdžiai rūpinosi mumis ir mumis nuvažiavus apgyvendino pas save ir palydėjo bei supažindino su didžiausios Amerikos lietuvių kolonijos kultūringųjų įstaigų šefais redaktorais bei redakcijomis. Aplankėme „Margučio“ redaktorių p. Vanagaitį, „Naujienu“ vyr. redaktorių p. Dr. Grigaitį, „Draugo“ redaktorių p. Šimutį, „Santaros“ redaktorių p. M. Vaidylą ir „Vilnies“ redaktorių p. V. Andriulį ir L. Pruseiką.

Ponai Daudzvardžiai surengdami vaišes supažindino su eile gerų lietuvių. O „Margučio“ redaktorių p. Vanagaitis man padarė staigmeną, tik išlipus iš mašinos stoti prie mikrofono ir pakalbėti per radiją jo vadovaujamam radijo pusvalandy. Ponas Vanagaitis daug ir su dideliu pasisekimu dirba kaip menininkas, rengdamas įvairių lietuviškų — tautiškų vakarų, nes šioje srityje jis turi gabumų ir gero patyrimo, o taip pat jis gražiai redaguoja savaitinį laikraštį „Margutis“. Be to, dar jis veda ir lietuviškus radijo pusvalandžius Čikagoje.

Kadangi nedaug turėjome laiko, nes greit teko grįžti Lietuvon, tai Čikagoje teko pabūti tik dvi dienas. Bet ir čia nuoširdieji Amerikos lietuviai Prekybos Vazbos buto nariai bei veikėjai tuoj surengė gražiam Čikagos De Pat viešbučio salėje priėmimą. Priėmime dalyvavo Prekybos Vazbos buto pirmininkas p. Narbutas su ponia, Lietuvos konsulas Daudzvardis su ponia, žymus chirurgas dr. Biežis Steponas su ponia, bankininkas Justinass Mackevičius su ponia, Prekybos rūmų narys dr. Draugelis, Prekybos rūmų garbės narys teisėjas J. Žūris, „Draugo“ redaktorių L. Šimutis, „Naujienu“ redaktorių Dr. Grigaitis Pijus, Rakandų prekybos b-vės direktorių Juozas Nakrošius, choro „Pirmyn“ dirigentas Steponavičius su ponia, Market parko direktor. Aleksandras Kumskis, vaitininkas Julius Bakšys, dr. Raščius, dr. Drangis, „Polips“ radijo b-vės dalininkas ir vedėjas Kaledinskas, Prek. rūmų narys legionierius Petkevičius, prekybininkas Urba, legionierius Inčiūra, Norbutas, Narušis, komersantas Koreiva, ponia Rakštienė, ponia Trečiokienė ir Lelešienė. Tai tikrai buvo nuoširdus čikagiečių priėmimas, malonus pasikalbėjimas ir gražūs linkėjimai Lietuvai bei jos kariuomenei. Išvažiuodami iš Čikagos gailėjome, kad taip mažai buvome laiko skyrę čia, kur, didžiausia per 100.000 lietuvių kolonija, kur yra didžiausias mūsų lietuvių kultūrinis centras. Iš trumpo žvilgsnio atrodo, kad Čikaga yra gražus miestas. Ji turi 3.500.000 gyventojų. Čia nėra tokių dangoraižių kaip New Yorke, bet daug gražesnės gamtos, daugiau gražių parkų, gražių miestų skverų, apylinkių. Pats miestas apsuptas Michigano ežeru beveik kaip kokia jūra dydžio. Gražios plačios gatvės tarp liuksusinių namų daro gražų vaizdą. Važiuojant iš Clevelando teko aplankyti prie Kanados sienos didžiausią pasaulyje Niagaros Falls-Niagaros krioklį. Tai yra tikrai įspūdingas trimis šakomis vandens kritimas. Vidury šios upės yra Jungtinių Š. Amerikos Valstybių ir Kanados siena. Pilnas Niagaros krioklio vandens kritimo įvertinimas 6.000.000 arklio jėgų. Dabar išplečiama tik 1.658.400 a. j. Jei tokią jėgą gauti, reiktų sudeginti 15.000.000 tonų anglių per metus. Per valandą nupuola vandens 100.000.000 tonų arba 58.000 statinių per sekundę. Kai iš viršaus žiūri palei krioklio vandens kritimą į upę plaukiantį didelį keleivių laivą, tai atrodo, kad koks mažas luotelis plaukia. Yra padaryti specialūs tilteliai, kuriais galima nušalti po krioklio vandens versmėmis ligi upės paviršiaus.

Žodis Niagara kilęs iš indėnų kalbos ir reiškia „Vandens Griausmas“. Krioklys per metus kas vakarą apšviečia 1.300.000.000 žvakių elektros šviesos. Pasauly nėra didesnio apšvietimo šaltinio. Niagaros miestas yra greičiausiai augantis New Yorke valstybėj. Gyventojų turi 85.000, o kiekvienais metais apsigyvena dar po 2.800. Niagaros upės ilgis yra 51,9 km. Nuo Lake Erie — ežero iki krioklio 35,4 km. Nuo Lake Ontario iki krioklių 22,5 km. Upės aukščiausia vieta turi 336 pėdas.

Apžiūrėję Niagaros krioklį, skubėjome į Rechesterį, kur mūsų laukė kunigas Bakšys ir parapijos salėje susirinkę keli šimtai lietuvių.

Šiek tiek pailsėję pas kun. Bakšį, nuėjome į susirinkimo salę, kur lietuviai sukėlė didžiausias ovacijas. Pirmininkas, atidarydamas susirinkimą, savo kalboje nusiskundė, kad daugelis lietuvių, atvykusių iš Lietuvos, dažniausiai važiuoja į Čikagą, Clevelandą ir mažai kas teužsuka į tą nuošalią Rechesterio lietuvių koloniją. Man nuoširdžiai dėkojo, kad aš jų neužmiršau ir aplankiau. Man pradėjus pasakoti apie sunkius Lietuvos okupacijos laikus, apie sunkias lietuvių tautos nepriklausomybės atstatymo dienas ir apie dabartinį Lietuvos kultūrinį, materialinį pažangumą bei pasiektus laimėjimus, o taip pat ir apie Lietuvos kariuomenę, teko pastebėti daugelio, o ypač vyresniųjų akyse, ašaras. Po mano paskaitos susirinkusieji tuoj susiorganizavo ir surinko aukų Ginklų Fondui, už kurias padėkojė, t. y. nuoširdumą ir paramą krašto saugumui, pasiūliau įteikti mūsų konsului arba ministrui Vašingtone.

(B. d.)

Mjr. S. Narušis

MOKYKLA IR

KARIUOMENĖ

BŪSIU GERU KARIU

Konkurso III-ji premija

Prieš Didįjį karą, svetimieji į mūsų tautą žiūrėjo kaip į praeities menkučius palikuonis, kurie niekada nekvėpuos laisvos padangės oru, kurie amžinai esą išbraukti iš pasaulio istorijos. Rusai net ir žodžio „lietuvis“ terminą buvo išmetę iš gyvenimo ir pakeitę jį „polaku“. Lenkų rašytojai į mūsų garbingą praeitį ir visą tautinį gyvenimą žiūrėjo, kaip į gražų romantišką paveikslą, kuris galės puošti lenkų archeologinius muziejus. Nebuvo net kam verkti tos dingusios tautos laisvės, kuri ant Vytauto genijaus sparnų skrajojo nuo Baltijos ligi Juodųjų jūrų.

Niekas netikėjo Lietuvą kelsiant. Bet ji kėlės. Lietuvos žodis prabilo iš milžinkapių, ir ėmė blaivytiis orai aptemę.

Lietuviai moksleiviai visa tai matė. Ėjo jie iš 3-čios, 4-tos klasės, iš visų Lietuvos kampų važiavo į karo mokyklą, o iš ten po 4 mėnesių vyko į frontą. Daug tokių bernelių stjo eilinais į savanorius, daug dėjosi prie partizanų būrių. Vien momento rimtumas, vien Tėvynės meilė vedė juos į žygį. Taip mylėjo Tėvynę lietuviai moksleiviai nepriklausomybės kovų metu.

Vėl sužaliavo rūtis languose. Suskambėjo mūsų sesulių dainos. Lietuva laisva.

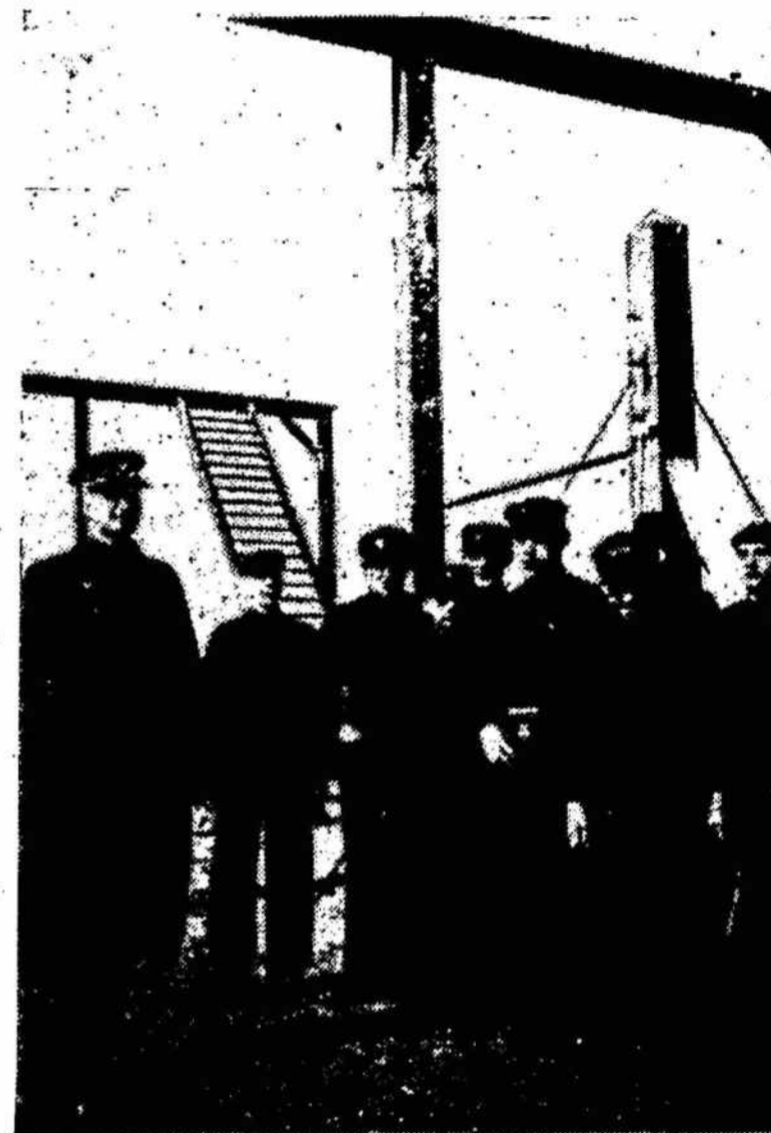
Matome, tik ginklu iškovojom sau nepriklausomą gyvenimą. Tik už kariuomenės pečių, kaip už skydo, kūrėsi vėliau administracinis, socialinis, finansinis aparatas. Ginklu gavome laisvę — ginklu ją ir išsaugosime.

Kiekvienas besirengiąs gyvenimui žmogus galvoja „kuo būti“. Atsakymas vienas ir aiškus: pirmiausia geru kariu. Kiekvienas lietuvis turi būti karys, o lietuvis — jo talkininkė. Lietuva — kariuomenė, kuri žygiuoja drąsi, drausminga, vieninga ir pasiryžusi kovoti už savo ateitį, didybę ir garbę. Tokiu kariu ir aš noriu būti. Norėčiau būti pėstininku. Pėstininkai yra pagrin-

Kauno moksleiviai lanko lietuvių karių kapus Vilniaus kapinėse

dinė kariuomenės rūšis. Jie ir šiandien, XX amžiuje, yra reikšmingiausi. Kariuomenei reikia įvairių ginklų rūšių, bet pėstininkai savo krūtinėmis, kietesnėmis už

Prieniškiai ekskursuodami lanko kareivines

plieną, ištikimai atsidavusiems savo vadams, gina kiekvieną gimtosios žemės pedą:

— Svetimų dirvonų mums nereikia,
Bet priešas nesidžiaugs pas mus.

V. S. Gira

Reikalui esant, eis būrių būriai per žalias pievas, vasarojus, eis ginti gimtosios žemės, kurią, kaip tikrą motiną, jie myli. Juos rems kovojant armotos ir patrankos. Tankai, lyg siaubas, kelią skins. Aukštai, virš klonių ir žalių girių, skraidys lėktuvai, lyg margi sakalai. Atjos ir broliai raiteliai didžio vargelio mindžiot...

O „nenugalima yra tauta, kuri visa su ginklu rankoje yra pasiruošusi kovoti už savo laisvę“ (Napoleonas).

Kad Lietuva būtų galinga, amžina, nemirštanti, kaskart kylanti, didinga, — turime auklėti karišką dvasioj, kad, ginant valstybės sienas, ginklas tvirtai jaustųsi lietuvių rankoj, kad neišsigastų priešų skaičiaus, kad neišvengiamu momentu, kaip Pilėnų vyrai, mokėtų brangiai savo gyvybes vertinti.

Lietuvos laisvę, jos grožį, garbę turime ginti visi. Kiekvienas lietuvis — karys narsus, pasišventęs, tvirtas, drausmingas. Toks karys (ar jis būtų pėstininkas, ar kitoks) bus jėga, kuri pastatys nesugriaunamus pamatus nepriklausomam gyvenimui.

Tokiu kariu (pėstininku) ir aš norėčiau būti. Tėvynei pašaukus, aš eičiau tylėdamas, ir, tiesa, ne lūpo-

se, bet širdyje liepsnotų žodis — Tėvynė! Aš eičiau ne vienas, eitų šimtai, tūkstančiai draugų, eitų visa Lietuva, kaip audra, kaip uraganas:

Lietuvio moksleivio gyslose teka tas pats didvyriškas 1919 — 1920 m. moksleivijos kraužas. Lietuvyje gyva savanorių dvasia. Garbė mūsų Tėvynei, kad yra kam ją ginti ir dėl Jos žūti! Garbė Tėvynės gynėjams!

Alb. Černiauskas

MARIJAMPOLIEČIŲ MANEVRAI

Baigiant mokslo metus, birželio 10 d. buvo Marijonų ir Ryg. J. Valdžios VI, VII ir VIII klasių manevrai. Marijonai buvo raudonieji, o Ryg. J. Valdžios — mėlynieji. Raudonųjų uždavinys buvo sudaryti užtveriamąją ribą ir priešui priartėjus sudaryti atsitraukimą, o mėlynųjų — pradėti puolimą nuo plento, einančio į Prienus, geležinkelio kryptimi. Šiuose manevruose buvo svarbu parodyti, kaip reikia išsidėstyti užimant užtveriamąją ribą ir ypač svarbu įvykdyti gerai ir tiksliai atsitraukimą, o puolant — teisingai priartėti. Manevrai vyko gerai.

K. Svojanis

RENGIAMOS GIMNAZIJŲ STOVYKLOS

Šiais metais, be kitų stovyklų, ruošiamos ir gimnazijų stovyklos. VII klasių mergaičių stovykla buvo Sudeikiuose nuo birželio 21 iki 28 d. Stovyklos viršininke skirta J. Andriulytė, padėjėja Danevičiūtė, stovyklos inspektorium J. Rainys. Nuo birželio 28 iki liepos 7 d. toje pat vietoje vyksta berniukų VII-jų klasių stovykla, kurios viršininku skiriamas direktorius Vosylis ir pavaduotoju St. Paliulis. Stovyklos inspektoriumi paskirtas J. Rainys.

PANEVŽIO AMATŲ-TECHN. M-LA

Šaudymo pratimas

Š. m. šaudymams III, IV ir V kl. 4 p. p. šaudykloj atliko šaudymo pratimą kovos šoviniams.

Geriausiams klasės šauliams 4 p. p. įteikė po foto aparatą. Dovanas įteikė ilgametis mūsų mokyklos buvęs karinio rengimo mok. mjr. Mikalauskas.

V kl. geriausiai sušaudė — Babarskas (61 t.),
IV kl. " " — Račinskas (62 t.),
III kl. " " — Bytautas (34 t.).

Karolis Vilsonas

K A R A S

PAULIUS DREVINIS

Nemigo naktys, kulkos, granatos,
Viskas pernešti bus nesunku.
Laisvą Tėvynę šiandieną matom,
Rytmečių žarą, javų laukus.
Nors griaus patrankos, išdegs sodybos,
Šalėlę mūsų visai sugriaus.
Mes nepabosim priešų daugybės,
Nei jų lėktuvų verksmo baisaus.
Ir jei mes žūsim — būsim didvyriai,
Ašaras sesės gaudžias išlies.
Už brangią žemę tai būsim mirę.
Už bočių vardą šventos šalies.
Dirvą išarti iš naujo galim,
Laisvės gi niekas neatstatys.
Drąsą palaimins mūs Visagalis,
Žengs ir į mirtį kilniai karys.

UKMERGĖ

Avio modelių paroda

Birželio 4 dien. Ukmergės Amatų Mokyklos patalpose buvo surengta avio modelių paroda. Modelius išstatė Gimn. Aviacijos būrelio nariai, Amatų Mokyklos mokiniai ir oro skautai. Susidomėjimas paroda buvo didelis.

Tičius

PENKTOS KLASĖS MOKINĖ GABI LAKŪNĖ

Liet. aero klubas neseniai sudarė dvi studentų ir moksleivių grupes išmokyti skraidyti. Tose grupėse yra ir dvi moterys. Viena jų Plyčiūtė, padariusi 74 skridimus su instruktoriumi, išskrido savarankiškai. Iš viso Plyčiūtė skraidyti mokėsi tik penkias dienas ir tai su ilgomis pertraukomis. Ją skraidyme instruktavo LAK lakūnas ats. av. kpt. Taunys. Plyčiūtė dar visai jauna — tik 16 m. amžiaus. Ji lankė penktąją gimnazijos klasę. Plyčiūtė — antroji Lietuvoj lakūnė moteris. Dabar ji savarankiškai buvo nuskridusi į LAK ruošą aviacijos dieną Žagarėje.

JIE NEPRAEIS

O tuo tarpu aušrai švytint
Ant atbundančių laukų,
Priešai buvo išblaškyti,
Daug nelaisvėn paimtų.
Nežinau, kiek laiko truko,
Aš apalpęs vis buvau...
Paskui vėl tamsa nutrūko,
Pamažu atsigavau.
Šūviai jau neskraidė oru.
Aušo mėlynas dangus.
Pro gretas mūs savanorių
Nešė kritusius draugus.
Niauriai lyjant kulku lietui
Kaitriam mūsų krito jie,
Kad Tu vis laisva žydėtum

Brangi, mylima šalie!
Juosius kapas apkabino.
Vienas aš teišlikau.
Ir tarp sienų ligoninės.
Vėl netrukus pasveikau.
Dienos skrido, metai bėgo.
Plaukė upėm vandenai.
Jų kapus lankyt aš mėgau,
Ir lankiau aš juos dažnai.
Nes trys kryžiai man kalbėjo:
— Meilė tėviškei šventa!
Štai... skambutis nuskambėjo,
Buvo pamoka baigta.

Kitą dieną nuo pat ryto

Jau nerimo trys draugai.
Visi — Jonas, Jurgis, Vytas
Ruošės iškilmėms smagiai.
O per iškilmes kalbėjo —
Klausės auklėtojas jų.
Draugų akys sužibėjo
Pasiryžimu nauju.
Auklėtojas tuoj pažino,
Kas nūn vyksta čia su jais,
Mūsų mylimon Tėvynėn
Piktas priešas nepraeis!
Nepraeis, kol mūs krūtinėj
Degs anų kovų ugnis.
Būk laisva, bangi Tėvyne,
Tau mūs jėgos ir širdis!

(Galas)

J. Palionis

KARIUOMENES GYVENIMAS

KAVALERIJOS DALIŲ SPORTINIO ŠAUDYMO RUNGTYNĖS. Birželio mėn. 27 ir 28 d. d. Įgulos šaudykloje įvyko kavalerijos dalių sportinio šaudymo rungtynės.

Birželio mėn. 27 d. šaudymus iš karabinų atliko karininkai ir liktiniai puskarininkiai. Karininkų šaudyme iš karabinų I vietą laimėjo ltn. SUŠINSKAS (2 ulonų pulko), II vietą — ŠARUPIČIUS (2 ulonų p.) ir III vietą — ltn. NAKUTIS (3 dragūnų p.). Puskarininkų šaudyme iš karabinų I vietą laimėjo j. psk. DAUNORAVIČIUS (1 gusarų p.) ir II vietą — psk. JOVAIŠA (1 gusarų p.) ir III vietą — psk. DIČIŪNAS (gusarų p.).

Grupių šaudyme iš karabinų I-mas vietas laimėjo: karininkų — III dragūnų pulko karininkų grupė, puskarininkų — 1 gusarų pulko puskarininkų grupė.

Birželio mėn. 28 d. šaudymus iš pistoleto atliko taip pat karininkai ir puskarininkiai. Karininkų šaudyme iš pistoleto I vietą laimėjo kpt. ŠČEPAVIČIUS (3 dragūnų pulko), II vietą — ltn. LĖNKEVIČIUS (1 gusarų p.) ir III vietą — ltn. MITUZAS (3 dragūnų p.). Puskarininkų šaudyme iš pistoleto I vietą laimėjo psk. TAUNYS (3 dragūnų p.), II vietą vrš. BALČIŪNAS (3 dragūnų p.) ir III vietą — vrš. LILEIKIS (1 gusarų p.).

Raštininkų dalių puskarininkiai, laimėję dovanas už šaudymus

Grupės, laimėjusios I-mas vietas, gavo kavalerijos viršininko pereinamąsias dovanas. Kadangi 1 gusarų pulko puskarininkų grupė šaudyme iš karabinų dovaną „ARAS“ laimi trečią kartą iš eilės, tai dovana perėjo to pulko nuosavybėn.

Laimėjusiems pereinamąsias ir asmenines dovanas birželio mėn. 28 d. buvo jų įteikimas. Dovanas įteikė kavalerijos viršininkas b. gen. TALLAT-KELPŠA, padėkodamas šaudymo dalyviams už pasiektus šaudymo sporte rezultatus.

Tam.

ŠARVUOTININKAI. Birželio mėn. 25 d. į mūsų stovyklą atvyko karo techn. dalių kapelionas kun. prof. Česaitis su keliais studentais, kurie su stovyklos v-ku mjr. Jančiu apžiūrėjo visus papuošimus ir jais linksmiai grožėjosi.

Birželio mėn. 30 d. aplankė su orkestru priešaky 1 ir 4 pėst. p. kariai, kuriems buvo parodyti šarvuočiai ir suteikta techniškų žinių. Keletą ir pavažinėjo.

J. psk. B. Brazdžionis

4 pėst. D. L. K. Mindaugo pulko Vadui

už paskolintas Panevėžio valsč. pradžios mokyklų mokiūnių stovyklai Berčiūnuose palapines, virtuvę ir visą kitą paramą nuoširdžiai dėkojam.

Stovyklos vadovybė

„KARIO“ REDAKTORIUS IŠVYKSTA Į UŽSIENĮ. „Kario“ red. kpt. Urbanavičius su mūsų didžiųjų laikraščių redaktoriais žurnalistais liepos 7 d. išvyksta Lenkijon, kur išbus apie dvejetą savaitę kaip lenkų žurnalistų svečiai. „Kario“ redaktorių laikinai pavaduos Spaudos ir šviet. Sskr. kpt. Mačys.

9 PĖST. L. K. VYTENIO PULKAS. Š. m. liepos 1 d. likt. puskarininkiai ir civ. tarnautojai atsisveikino išvykstantį į atsargą likt. psk. Stasį Kriaučiūną.

Minimas puskarininkis buvo darbštus, draugiškas, nuoširdus, atviros, taikios ir sugyvenamo būdo. Į atsargą paleistas jam pačiam prašant.

Turėdamas gerus kario-auklėtojo ir instruktoriaus privačiumus, buvo savo viršininkų aukštai vertinamas ir savo bendradarbių mylimas, dėl ko į išleistuves buvo atsilankę beveik visi įgulos likt. puskarininkiai ir civ. tarnautojai.

Psk. Striupaitis

KĖDAINIAI. Įgulos krepšinio k-da birželio mėn. 29 d. žaidė su vietos D.R.K.K-bo krepšinio k-da ir pralaimėjo 18—20, o liepos mėn. 2 d. su vietos „Šauliu“ — pralaimėjo 15—32, nors anksčiau tik laimėdavo. Įgulos krepšinio k-da sparčiai ruošiasi pirmen. rungtynėms su kitomis įgulomis.

R. L.

VARNIŲ ĮGULA. Praėjusią savaitę Varnių įgulos krepšininkai turėjo dvi karštas rugiapiūtės dienas, t. y. vieną kartą rungėsi su Tauragės — Naumiesčio komanda ir rungtynes laimėjo gražiu rezultatu 18:5. Antrą kartą su Telšių gimnazijų moksleivių rinktinės k-da. Čia rungtynes teko pralaimėti 13—15.

Karių k-dą veda ir rūpinasi kpt. Balandis.

Varnių įgulos kariai grupėmis aplankė Varniuose apsisostojusią „Naminės degtinės žalai pavaizduoti“ parodą, kuri buvo nuo š. m. birželio mėn. 23 iki 30 dienos. Daugumas karių pamatė josios kenksmingumą ir žalą ir pasiryžo ne tik naminės, bet ir valstybinės degtinės negerti.

San. psk. M. Grinius

KARO SANATORIJA ALYTUJE. Karo Sanitarijos Valdyba jau kelinti metai vasaros metu Alytuje laiko sanitarinę stotį. Į Karo Sanatoriją kiekvieną vasarą atvyksta specialės komisijos paskirtų gydytis karių, civilių K. A. M. tarnautojų bei šeimų narių ir karo invalidų. Sanatorija pastatyta gražiam Dzūkijos pušyne netoli ulonų kareivinių.

Muz. mok. J. Figūrinis

PULKO ORKESTRAS DŽIUGINA VASAROTOJUS. Po ilgos metų pertraukos 2 ulonų pulko orkestras vėl pasirodė gražiam Alytaus miesto Kipro Petrausko vardo sode. Jau nuo Sekminių ulonų orkestras linksmia Alytaus vasarotojus. Kas antrą dieną orkestras griežia nuo 17 iki 19 val. gražioje naujai įrengtoje estradoje. Vasarotojai ulonų orkestru labai patenkinti.

Muz. mok. J. Figūrinis

Psk. Kazys Marcinkus, laimėjęs šaudymo rungtynės iš šautuvų ir įgijęs geriausio 1939 m. šaulio vardą pulke

LAIMĖJĘ PIRMAŠIAS VIETAS TECHNIKOS DALIŲ DIVIZIJOS ŠAUDYMO RUNGTYNĖSE

Psk. A. Cesnulis (iš pistoletų)

Psk. Nutautas (iš šautuvų)

GAISRŲ FRONTE. Pr. savaitė pasižymėjo 2 dideliais

gaisrais.

Birželio 28 d. vidudienį užsidegė Šilalės miestelis (Tauragės apskr.). Išdžiūvę trobesiai smarkiai degė, ir ugnis sunaikino 28 gyv. namus ir 21 kitą trobesį. Į pagalbą Šilalės savanorių ugniagesių draugijos komandai, kuri pr. metais surinktomis žiniomis turėjo 4 rankinius siurblius su 42 m žarnų ir 10 statinių vandeniui vežti, atsiskubino Tauragės miesto, Tauragės įgulos pirmoji, Skaudvilės savanorių ir Laukuvos šaulių būrio ugniagesių komandos. Buvo atgabenti ir motoriniai siurbliai. Pagalba atvyko laiku, pavyko sustabdyti ugnį ir išgelbėti jau pradėjusius degti pašto ir policijos namus. Nuostolių padaryta daugiau kaip 300.000 lt. Gesindamas gaisrą sunkiai susižeidė ugniagesys, kuris nugabentas į Tauragės apskr. ligoninę.

Birželio 29 d. naktį kilo gaisras Kulių miestelyje (Telšių apskr.). Sudegė apie 20 trobesių, nuostolių apie 150.000 lt. Pagalbon Kulių šaulių būrio ugniagesių komandai, kuri turėjo tik vieną rankinį siurblį, atvyko Plungės miesto savanorių ugniagesių draugijos ir Plungės įgulos ugniagesių komandos su motoriniais siurbliais ir sustabdė ugnies plėtimąsi. Gaisro metu užsimušė moteris, kita susižeidė.

Dažnai pasikartoją gaisrai miesteliuose verčia rimtai pagalvoti, kas pagaliau pigiau: ar įsigyti geresnius gesinimo įrankius (motosiurblį su pakankamai žarnų atsargos) ir sutvarkyti ugniagesių komandą, ar turėti 150.000—300.000 lt. nuostolių. Sveikas protas sako, kad įrankiams įsigyti tektų išleisti 4.000—5.000 lt. Gaila, kad vis dar neturime ugniagesybos įstatymo, kuris, be abejonės, numatytų ir lėšų šaltinius ugniagesių komandoms stiprinti. Tačiau jau ir dabar būtų galima parūpinti nurodymus ugniagesių komandoms gaivaliniams gaisrams gesinti. Iš tikrųjų, šiame darbe atsiranda daug nesklaidumų. Mūsų įgulos tarnybos statusas (B-22) aiškiai nurodo kariuomenės komandų iššaukimo tvarką, jų priklausomybę ir pan. Tą pat turėtų padaryti ir Vidaus Reikalų Ministerija, išleisti atitinkamus nurodymus, suderinti civilių ir kariuomenės ugniagesių komandų veikimą, nustatyti kas vadovauja gesinimo darbams, suvažiavus kelioms komandoms, nurodyti policijos ir savivaldybės organų teises ir prievoles gaivalinių gaisrų metu. Kol būtų išleistas įstatymas ir jo numatytos instrukcijos ir taisyklės, būtų galima pasitenkinti ir laikiniais nurodymais.

PASISEKUSI AVIACIJOS DIENA ŽAGARĖJE. Lietuvos Aero Klubas birželio 29 d. Žagarėje surengė aviacijos dieną. Buvo nuvykę septyni lėktuvai ir vienas sklandytuvai. Šventėn atsilankė apie 8000 žmonių ir gerėjcsi puikiu civilinių lakūnų skraidymu.

BUS DAUGIAU NOTARŲ. Šiomet numatoma padidinti notarų skaičius. Notarai bus ne tik apskričių miestuose, bet ir mažesniuose miesteliuose.

VILNIAUS LIETUVIAI MOKSLEIVIAI rengiasi bent porai savaitių atvykti į Lietuvą susipažinti su moksleivijos, kultūrinių ir kariuomenės gyvenimu.

RASEINIUOSE STATOMAS PAMINKLAS MAIRONIUI. Bronzinis biustas ant aukšto rausvojo granito, surinkto nuo dainiaus apdainuotos Dubysos krantų, bus statomas Raseiniuose prie didžiojo Žemaičių plento. Statymo darbus norima baigti iki rudens, kada bus šventinama naujieji Maironio vardo gimnazijos rūmai. Aukas paminklui deda gimnazija, raseiniškiai ir šiaip Maironio gerbėjai.

PARGABENTAS PIRMASIS SANITARINIS LĒKTUVAS. Birželio 30 d. vakarą lakūnai Pyragius ir Perednius iš Paryžiaus pargabeno pirmąjį Lietuvoje sanitarinį lėktuvą. Lėktuvas tinka ir paprastiems skraidymams ir sanitariniams reikalams. Tuo jo vertė didesnė. Lėktuvas yra vienas didžiųjų mūsų lėktuvų.

PENKMETIS ŽEMĖS ŪKY. Žemės ūkio ministras Dr. J. Krikščiūnas pavedė Žemės ūkio Ministerijos visų departamentų direktoriams parengti penkmečio planą. Naujame plane bus atkreiptas dėmesys į žemės ūkio kultūrinimą ir darbo našumo pakėlimą.

PEDAGOGINIS INSTITUTAS IŠLEIDO III MOKYTOJŲ LAIDĄ. Birželio 28 d. Respublikos Pedagoginis Institutas Panevėžy išleido III-ją mokytojų laidą. Ši laida davė 75 naujus mokytojus. Turint galvoj mokytojų trūkumą, šis skaičius yra džiuginantis. Iš viso ligi šiol institutas išleido 327 mokytojus.

STATOMA DAUG MOKYKLŲ. Šiuo metu daug kur apskričių savivaldybės statydina naujų mokyklų, kurios įrengiamos pagal paskutiniuosius pedagogikos reikalavimus. Mokyklos daugiausia statomos mūrinės, dviejų aukštų su salėmis sportui ir vakarams.

DIDELĖ KOOPERACIJOS ŠVENTĖ MAŽEIKIUOSE. Birželio 29 d. Mažeikiuose buvo žemaičių kooperatininkų šventė, kurioje dalyvavo apie 10.000 žmonių. Žemaičius kooperatininkus šventėje aplankė ministras prof. Krikščiūnas, pasakęs kalbą.

ŠEŠI NAUJI GARVEŽIAI MŪSŲ GELEŽINKELIAMS. Susisiekimo ministerija buv. Čekoslovakijos škodo fabrikuose pasidirdino šešius greituosius garvežius. Šie garvežiai netrukus bus atgabenti į Lietuvą.

DVI NAUJOS GELEŽINKELIŲ STOTYS. Šiomet numatoma statyti dvi didelės geležinkelių stotys, būtent: Joniškio ir Tauragės. Esami šių stočių pastatai jau visai pasenę.

POLITIKOS APŽVALGA

BERLYNO-ROMOS-TOKIO AŠIS PASIRENGUSI KARUI. Hitlerio pavaduotojas Hessas, kalbėdamas prie Reicho Siegfriedo linijos, pabrėžė Berlyno-Tokio-Romos sąjungos reikšmę, ypač nurodydamas, kad tos valstybės esančios pakankamai ginkluotos karui vesti.

SVARBŪS KARINIAI PASIRUOŠIMAI DANCIGE. Chamberlainas atstovų rūmuose dėl padėties Dancige pareiškė: „Pasitikėjimo verti pranešimai rodo, kad laisvajame mieste buvo imtasi svarbių karinio pobūdžio priemonių. Žymus ir vis augęs nacionalistų skaičius neseniai atvyko į laisvąjį miestą oficialiai kaip turistai, ir vietinis apsaugos korpusas yra organizuojamas Heimwehro vardu. Lenkų vyriausybė iš vokiečių vyriausybės gavo pranešimą apie vokiečių kreiserio „Koenigsberg“ atplaukimą į Dancigą rugpiūčio 25—28 d. Lenkų vyriausybė Dancigo senatui pranešė, kad nemato kliūties šitam vizitui. Britų vyriausybė palaiko glaudų ryšį su lenkų ir prancūzų vyriausybėmis dėl būsenos Dancige.

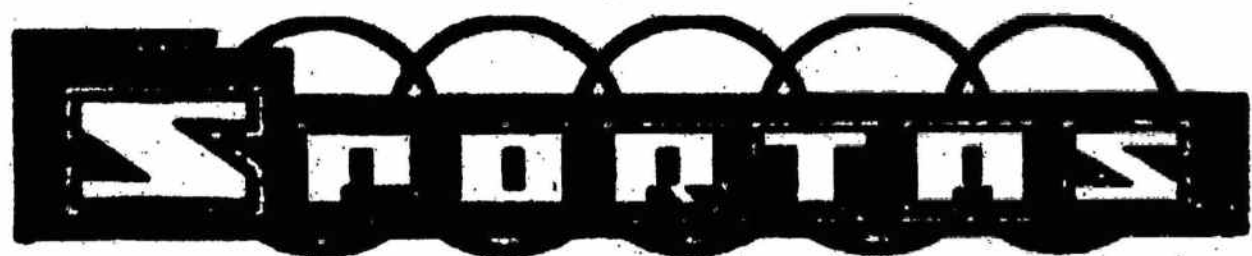
JAPONŲ SĄLYGOS KONFLIKTUI LIKVIDUOTI. Japonai konfliktą Tolimuose Rytuose sutinka likviduoti šiomis sąlygomis: Anglija turi atsisakyti davusi Čiangkaišekui paramą. Jei ji to nusistatymo nepakeis, derybos neduos vaisių Anglija turinti savo nusistatymą priderinti prie naujos padėties ir parodyti japonų veiklos supratimą Tiensine.

JAPONŲ LĒKTUVŲ PUOLIMAI NESIBAIGIA. „Tasso“ pranešimu, birželio 28 d. japonų Mandžiuko 15 bombonešių drauge su žvalgybiniais vėl buvo perskridę į mongolų liaudies respublikos pusę ties Buirnoru ežeru. Tie lėktuvai buvo sutikti patrankų ir mongolų lėktuvų. Buvo numušti du japonų Mandžiuko lėktuvai.

AMERIKA REMIA PASITARIMUS. Vokietijos telegramų agėtūros žiniomis, šiomis dienomis Jungtinės Valstybės per savo atstovus Londone ir Maskvoje kreipėsi į Didžiosios Britanijos ir Sovietų Sąjungos vyriausybes, siekdamas suartinti nuomones derybų klausimais.

KAIP KINAI GALVOJA? Kinų užsienių reikalų ministras per radiją pasakėjo kalboje pažymėjo, kad japonų tikslas yra kontroliuoti visus Kinijos išteklius ir paimti visą monopolį Azijoje. Tie, kurie eina už taiką, gali padėti kinams, kurių priešinimasis yra vis stipresnis, baikotuoju j japonų gaminius ir nepriimant japonų užsakymų. Kompromisas čia negalys duoti jokio sprendimo, nes kuo daugiau priimama japonų reikalavimų, juo reikalavimai darosi vis didesni.

VOKIEČIŲ KARIUOMENĖS JUDĖJIMAS. Anglų pranešimu, pastebėtas vokiečių kariuomenės judėjimas Lenkijos pasienyje. Sudetų pavyzdžiu, organizuojami savanorių korpusai. Dancige jau yra kelios dešimtys artilerijos pabūklų. Priešlėktuviniai pabūklai esą jau įbetonuoti atitinkamose blindazuose ir užmaskuoti. Visos strateginės vietos apkasamos ir fortifikuojamos. Tokiose vietose pasėliai nuimami, nors jie tebėra žali.

FUTBOLO PIRMENYBIŲ RUNGTYNĖS. Š. m. birželio mėn. 29 d. įvyko futbolo rungtynės LGSF — LFLS. Šiose rungtynėse kai kas tikėjosi, kad LFLS bus sunkiai įveikiama, bet po pirmo įvarčio LFLS pakriko ir LGSF pelnytai laimėjo 3:0.

Š. m. liepos mėn. 2 d. įvyko rungtynės KSS — ŠMSK. Šiose rungtynėse visi tikėjosi pamatyti tikrą kovą, bet žiūrovai buvo apvilti. ŠMSK išstatė ne L klasės komandą. Kodėl taip ŠMSK pasielgė — neaišku. Susidarė įspūdis, kad ŠMSK jau iš anksto buvo nutarusi atiduoti taškus KSS-ui ir dėl to išstatė tokią sudėtį. Bet tokios kombinacijos yra nesuderinamos su pirmenybių statutu ir yra futbolo profanacija. Ir taip negausūs žiūrovai vis dar vejami iš stadijono. Reikia manyti, kad futbolo komitetas į tai atitinkamai reaguos.

Nors ŠMSK komanda sujauninta, bet sukovojo gana atkakliai, ir KSS laimėjo 4:2 (1:2).

Liepos mėn. 3 d. įvyko rungtynės LGSF — Tauras. Šias rungtynes laimėjo Tauras 3:2 (2:1). Šios rungtynės sutraukė gana daug žiūrovų ir jų neapvylė, nes visi sportiniu požiūriu galėjo būti patenkinti. Ypač gera buvo Tauro komanda, kuri LGSF-ą viršijo puikia energija.

Dabar ekipų padėtis tokia:

	rungt.	tšk.	įvarčių
1) KSS	13	20	35:24
2) LGSF	12	15	15:20
3) ŠŠ Kovas	11	14	23:14
4) Tauras	13	13	21:17
5) CJSO	13	13	22:21
6) ŠMSK	13	9	15:26
7) LFLS	12	7	14:24

Lietuvos futbolo meisterio vardas atitenka KSS. Dėl antros vietos dar kol kas neaišku. Čia yra 2 varžovai LGSF ir ŠŠ Kovas. Jei Kažas spręs taškų klausimą, kurie buvo Futbolo Komiteate atimti, tai šioj lentelėj dar gali būti didelių pakeitimų.

LENGVOSIOS ATLETIKOS RUNGTYNĖS PROVINCIJA — KAUNAS. Š. m. liepos mėn. 2 d. valstybiniame stadione buvo prarastos Provincija — Kaunas lengvosios atletikos rungtynės, kurias laimėjo Provincija 60:58 tšk.

PLAUKYMO RUNGTYNĖS. Š. m. liepos mėn. 1 d. įvyko jaunių plaukymo rungtynės. Šios rungtynės sutraukė didelį būrį jaunų plaukikų. Džiugu paminėti, kad mūsų jaunimas domisi vandens sportu ir pasiektais rezultatais žada vandens sportui gražią ateitį. Jaunių rungtynėse pasiekti 4 nauji Lietuvos rekordai. Štai jie:

100 m laisvu stilium mergaitėms Paškevičiūtė (JSO KVK) 1:29,5 min. (senas 1:34,8 min. jos pačios),

50 m ant-nugaros jauniams Cigleris (JSO KVK) 0:39,5 sek. (senas 0:40,4 sek.),

200 m ant nugaros jauniams Kostevičius Al. (Kipras) 3:11,3 min. (senasis 3:13,2),

10 × 50 m laisvo stiliaus estafetė Kipras 5:55,7 min. (senasis — 6:14,5 min.). Dalyvavo Kipro, JSO, LGSF, KJK ir Makabi jauniai.

PASIBAIGĖ ŠIAULIŲ KREPŠINIO PIRMENYBĖS. Liepos 1 d. Šiauliuose įvyko paskutinės vyrų krepšinio pirmenybių rungtynės tarp LGSF ir Šaulių Sakalo. Laimėjo LGSF 35:14 (20:6). Tuo būdu šiaulių sporto apygardos meisterio vardą laimėjo LGSF ir gavo vienkartinę dovaną.

BOKSININKAI KVIEČIAMI Į LENKIJĄ. Atletikos s-ga gavo iš Lenkijos bokso s-gos pasiūlymą š. m. rudenį surengti tarpvalstybines Lietuva — Lenkija bokso rungtynes. Pasiūlymas svarstomas.

NAUJIEJI LEIDINIAI

APIE LENKUS IR VILNIŲ. Neseniai pasirodė knygų rinkoje nedidelė prof. Mykolo Biržiškos knygelė, pavadinta „Per Vilnių į lenkus“.

Daugiausia tai yra, tarytum, žurnalisto užrašai, kur profesorius stambiais bruožais aprašė savo 1928 m. kelionės į Lenkiją įspūdžius.

Nesant tiesioginio susisiekiimo nei santykių su Lenkija, teko keliauti per Rygą ir ten sutvarkyti savo kelionės dokumentus. Nuvykus buvo sustota šiuose miestuose — Varšuvoje, Krokovoje, Lvove ir Vilniuje.

Prof. M. Biržiška, kaip senas vilnietis, mokslo vyras ir visuomenės veikėjas gerai pažįsta daugelį Lenkijos veikėjų ir mokslo vyrų. Kai kurie iš jų net geri prieteliai. Su kuriais iš jų teko susitikti bei kalbėtis, beveik visi jie minėtoje knygoje pavadinti pavardėmis. O profesorius, išties, nemaža teko kalbėtis ir aiškinti apie Lietuvą. Net paskaitų buvo surengta. Beveik kiekviename mieste profesoriaus atvykimo proga buvo suruošti priėmimai bei sutikimai.

Dėl to, skaitydamas šią knygutę, gauni susipažinti su ypatinga kelione ir ypatingais įspūdžiais. Nors toji kelionė yra įvykusi gana senokai, atsižvelgiant į mūsų dienų gyvenimo greitą kitimą ir smarkų tempą, tačiau aprašymas nėra nustojęs prasmės ir reikšmingumo.

J. B.

MŪSŲ JŪRA, laivininkystės žvejybos, buriavimo ir jūrinės literatūros iliustruotas mėnesinis žurnalas.

Pakankamo visuomenės susidomėjimo ir įvertinimo buvo susilaukęs Liet. Jūrininkų S-gos Klaipėdos skyriaus leistas žurnalas „Jūra“. Jis skleidė gražią savosios jūros ir uosto meilės idėją. Bet reikalams persitvarkius, „Jūra“ turėjo sustoti. Tik šitoje vietoje, aišku, spragos nebuvo galima palikti ir, šit, pati L. Jūrininkų S-ga suorganizavo „Jūros“ papėdininką „Mūsų Jūrą“, kurio pirmasis numeris šiomis dienomis ir išėjo. Žurnalo ats. redaktorium yra prof. inž. J. Šimoliūnas, o faktinuoju — „Kario“ red. kpt. S. Urbanavičius. Žurnalas primena „Jūrą“, bet puošniau atrodo — giliaspaudės viršeliais, gausiai iliustruotas, o ir suburti gausingesni bendradarbiai atnešė daugiau įvairumo, gyvumo ir jaunatvės. Visais „M. Jūros“ puslapiais plaukia lietuviams nepamainomi ir amžiui šūkiškai: „Be jūros nėra tautos ateities. Tik jūra gailina, atneša tautai laisvą pasaulio orą...“

Rašoma apie laivyną, šventosios uostą, duodama įspūdžių iš mūsų laivų kelionių, bendrųjų jūrininkystės žinių ir gailios grožinės literatūros apie jūrą — beletristikos ir eilėraščių.

Tokia ir toliau eidama, „Mūsų Jūra“ bus visai geras „Jūros“ papėdininkas, ir visuomenėje skleidžiama jūros meilė taps dar realesnė ir konkretesnė. To mes nuoširdžiai linkime.

„Mūsų Jūra“ iki šių metų galo kainuoja tik 4 Lt. Jos adresas: Kaunas, V. D. Karo Muziejus.

VI. Taučius

SODŽIAUS MENAS 7—8 knyga. Lietuvių moterų tautiniai drabužiai. Tekstą parašė, iliustracinę medžiagą rinko, tvarkė, spalvotus paveikslus piešė ir spausdinimą prižiūrėjo dail. Ant Tamošaitis. 30 spalvotų paveikslų atskiruose lapuose ir 506 vienspalviai paveikslai tekste. Žemės ūkio Rūmų leidinys. 1939 m. 208 psl. Kaina 15 lt.

Prieš kelerius metus Žemės ūkio Rūmai pradėjo leisti specialių knygų seriją „Sodžiaus Meno“ vardu, kurių išėjo šešios, parašytos ir paruoštos dail. Antano Tamošaičio, o šiomis dienomis išleido 7—8 knygas, apimančias lietuvių moterų tautinius drabužius, anksčiau minėto autoriaus parengtas.

Dail. A. Tamošaitis pritaikomojo meno atgaivintojas, propagatorius ir vienintelis Lietuvoje audėjas specialistas davė visą eilę specialių veikalų apie tautinį meną, namų pramonę ir šiomis dienomis platų ir, galima sakyti, vienintelį (nors tu-

rime M. Glemžaitės, bet trumpą knygutę) veikalą apie lietuvių moterų tautinius drabužius.

Pradžioje autorius duoda tautinių drabužių tyrinėjimo šaltinius, paskui aprašo mūsų tautinius drabužius, mergaičių galvos dangą, kartu ir moterų, taip pat ir karolius, skepetas, drobules, marškinius, kiklikus, prijuostas, juostas, sijonus, rudines ir kailinius, pirštines ir kojines, apavas, krepšius ir vėliau smulkiai apibūdina atskirų apylinkių tautinius drabužius: zanavykių, kapsių, dzūkių, aukštaičių, žemaičių, Klaipėdos ir Vilniaus kraštų moterų.

Knyga didelio formato, gražiai išleista, vienaspalviai paveikslai spausdinti gilia spaude.

A. Jankūnaitė

„ŠAULĖ“. Moterų šaulių laikraštis. 1939 m. birželio mėn. 1 nr. Viršelis ir viniētės šaulės dail. R. Lechavičiūtės-Kuprevičienės. Moterų šaulių Tarybos leidinys. 48 psl., kaina 50 ct.

Redaguoja Moterų šaulių Tarybos švietimo vadovė K. Kodaitienė.

Pirmasis „Šaulės“ numeris pasirodė ir užsirekomendavo gražiai: gausiai iliustruotas ir gražiai išleistas.

Po to, seka pačios redakcijos žodžiai (gal geriau būtų paaikškinimai).

Laikraštis „Šaulė“ yra vien moterų šaulių laikraštis, leidžiamas ne dėl konkurencijos, kad galėtų konkuruoti su kitais laikraščiais, bet dėl gyvenimo reikalų, nes augant ir didėjant moterų šaulių skaičiui, pajustas gyvas reikalas turėti savo atskirą spaudos organą.

„Šaulės“ uždaviniai ugdyti šaulinę idėją, kelti šaulės dvasią, pasiaukojimą, stiprinti būdą ir kitus gerus ypatumus. Be minėtų tikslų, taip pat „Šaulė“ kels savo skiltyse tautos dvasinės ir fizinės sveikatos reikalus, rašys apie auklėjimą, meną, tautodailę. Be to, dar turės atskirą skyrių, pavadintą „Šaulė namie“. Šis skyrius bus vedamas iš namų apyvokos, vaikų auginimo, maisto gaminimo ir kitus moterims rūpinimus klausimus. Taip pat bus rūpinamasi ir visais organizaciniais reikalais.

K. P.

Dr. Ambraziejūtė-Steponaitienė, MOTERIS KRAŠTO SARGYBOJE. Šaulių Sąjungos 20-mečiui paminėti V. D. U. studenčių šaulių korporacijos „Živilės“ leidinys. Kaunas, 1939 m. III. 1. 62 psl. Kaina 50 ct.

Šaulių šeimai nepaprastai išsiplėtus ir pagausėjus moterų būriams, pasigendama, ypač kaimo moterims, tinkamos šauliškos medžiagos. Jausdama šią spragą, korp. „Živilė“ ryžosi išleisti atskiru leidiniu savo garbės filisterės dr. Ambraziejūtės-Steponaitienės įvairiomis progomis skaitytas moterų susirinkimuose paskaitas.

Knygelių galima gauti moterų šaulių tarybos raštinėje, Kaune. Užsisakant paštu kreiptis ten pat.

K. P.

GALVOSŪKIS

GALVOSŪKIO NR. 20 SPRENDIMAS

Ištraukos, paimtos iš šių numerių ir straipsnių:

- 1) Nr. 1 „Mindaugėnai iškilmingai atšventė savo dvidešimtmetį“.
- 2) Nr. 16 „Ginkluojantis“.
- 3) Nr. 6 „Lukšiai nemiršta“.
- 4) Nr. 12 „Kokie turi būti Lietuvos moksleiviai“.
- 5) Nr. 8 „Jezno kautynių minėjimo iškilnės“.
- 6) Nr. 19 „Ispanijos karo patyrimai“.

Išsprendė: 1) psk. J. Zapkus (1 p. p.), 2) psk. J. Gurčius (5 p. p.), 3) A. Gruodis (A. Pan.), 4) St. Skerys (Pn.), 5) psk. Z. Bačanskas (9 p. p.), 6) eil. Juodžbalis (II inž. bat.), 7) Z. Gobis (Pn.), 8) psk. Kelmelis (2 AP), 9) J. Zenkevičius (Al.).

GALVOSŪKIS NR. 24. (Vert. 1 tšk.)

Nepriklausomybės kovų metu vienas eilinis karys rado pamestą šitokią raštelį:

„Mieloji Maryte,

Labai blogai, Pulkite pas gydytoją. Jūsų brolis silpnas. Jis pabėgęs arti dviejų kilometrų, pargriuvo ir susižeidęs neteko keturių šonkaulių. Negaiškite — reikalinga pagalba. Už kelių minučių Jus pasitiksiu miške. Jūsų nelaimingas broliukas dabar randasi Jonuos. Nebijokite — Jūsų tas priešas — Jurgis nepastebės.

Sudiev! Juozas“.

Eiliniui tas raštas pasirodė įtartinas ir jis jį perdavė savo kuopos vadui. Ir iš tikrųjų, raštelio buvo siunčiama priešui žinios, kurios buvo iššifruotos. Pamėginkite ir jūs surasti, kas tame raštelyje buvo parašyta.

Juozas Astrauskas

ŠACHMATAI

LIETUVIAI VARŽYSIS TAUTŲ TURNYRE ARGENTINOJ — BUENOS AIRÉS

Šių metų pasaulinė šachmatų olimpiada rengiama Argentinoj, Buenos Aires ir prasidės rugpiūčio 23 d. Bendra programa numatoma tokia: visos dalyvaujantios olimpiadoje Europos valstybių ekipos išplauks kelionėn iš Antverpeno (Belgijos) laivu „Pirapolis“ liepos mėn. 27 d. ir po trijų savaičių kelionės, rugpiūčio 19 dieną atplauks į Buenos Aires. Rugpiūčio 23 d. iš ryto bus iškilmingas Tautų Turnyro atidarymas, o po pietų prasidės ir pačios kovos, kurios truks iki rugsėjo 19 dienos. Rugsėjo 20 d. įvyks olimpiados uždarymas — iškilmingas rautas ir dovanų įteikimas. Po olimpiados dalyviai pasiliks Buenos Aires iki rugsėjo 27 d. Per tą laiką Argentinos šachmatininkų s-ga rūpinsis svečiais — dalyviais ir suruoš jiems įvairių pramogų bei vaišių. Europos komandos grįš į savo kraštus laivu „Copacabana“, kuris išplauks iš Buenos Aires rugpiūčio 27 d. ir atplauks Antverpenan spalio 21 d. Taigi olimpiada viso užtruks lygiai 3 mėnesius.

Kaip Argentinos sąjunga praneša, olimpiadoje žada dalyvauti šios valstybės: Anglija, Argentina, Australija, Belgija, Brazilija, Bulgarija, Čili, Danija, Estija, Islandija, Italija, Jugoslavija, Kanada, Kostellano, Kosto-Rika, Kuba, Latvija, Lenkija, Lietuva, Norvegija, Olandija, Paragvajus, Peru, Porto-Rika, Portugalija, Prancūzija, Rumunija, Suomija, Škotija, Švedija, Šveicarija, Uragvajus, U. S. A. ir Vengrija.

Olimpiados programoje numatyta, jei dalyvių bus per 25, žaidimus praves dviejose grupėse. Kiekvienos grupės trys stipriausios komandos pereina į finalą. Į grupes dalyviai bus paskirstomi burtais. Tačiau geriausiai pasirodžiusios pasaulinėje šachmatų olimpiadoje Stokholme 8 valstybės, bus po 4 paskirtos į abi grupes be burtų. Tarp tų valstybių yra ir Lietuva, kuri užpernai Stokholme užėmė VII vietą.

Pasaulinėje olimpiadoje Lietuvą atstovaus šie mūsų šiuo tarpu geriausi šachmatininkai ir tinkamiausi reprezentantai: V. Mikėnas, P. Vaitonis, M. Luckis, R. Arlauskas ir P. Tautvaišas.

Argentinos lietuvių spauda plačiai rašo, kad pasaulinėse pirmenybėse dalyvaus ir Lietuva. Vietos lietuvius ši žinia labai pradžiugino, nes jie turės progą pamatyti savo Tėvynės reprezentantus, kurie Argentinos žemėje, ir bendrai P. Amerikoje, bus pirmieji sportininkai iš Lietuvos. Mūsų šachmatininkus vietos lietuviai žada iškilmingai pasitikti uoste, gražiai priimti ir plačiau supažindinti su mūsų išeivių gyvenimu.

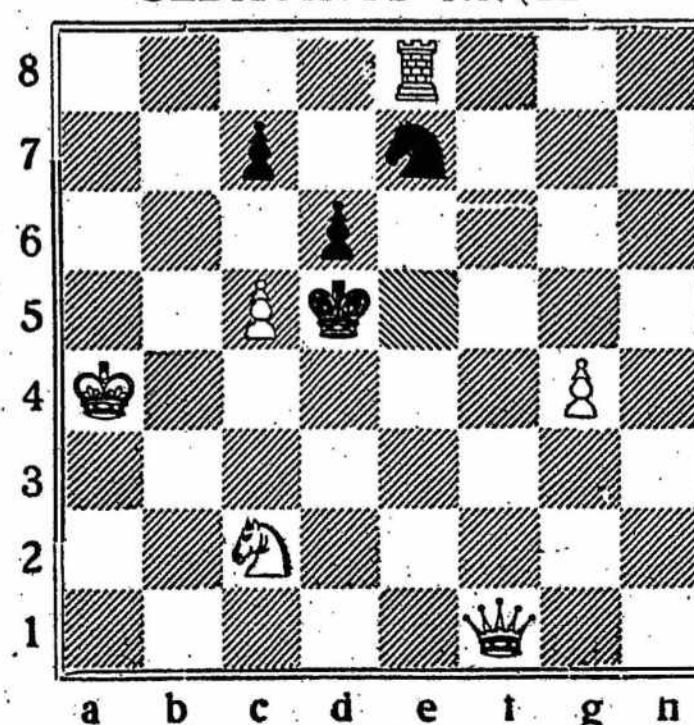
Taigi mūsų šachmatininkų rinktinė turės ne vien tvirtai atstovauti Lietuvos šachmatų pasaulinėje olimpiadoje, bet ir mūsų tautiečiams papasakoti išpūdžius apie mylimos Tėvynės Lietuvos gyvenimą.

Dar kartą pabrėžiam — svarbu, kad mūsų šachmatininkai-representantai ir tolimame užjūryje pasirodytų kaip pavyzdingi Lietuvos sūnūs, sugebą visur ir visada būti gražiu pavyzdžiu kaip reikia mylėti, gerbti ir atstovauti savo brangią Tėvynę, kad nuvykę nesumažintų to džiaugsmo, kuris jau dabar apėmęs tenykščius lietuvius, belaukiančius svečių iš Lietuvos.

Tad laimingos kelionės ir geros sėkmės mūsų vyrams, vykstantiems į tolimąjį užjūrį, pas savo brolius išeivius.

Z. Šaliamoras

UŽDAVINYS Nr. 12

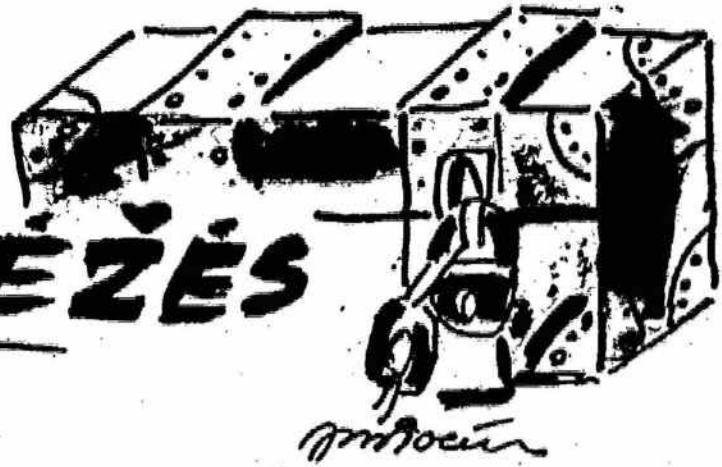
Matas dviem ėjimais

UŽDAVINIŲ SPRENDIMAI

Užd. Nr. 11. 1. Že2

—f4 I variantas: 1. Ke5—f5 2. Va5—e1 Kf5—g4 3. Žd5—e3×. Jei žirgas kur nors kitur, tai 3. Ve1—e6×. II variantas: 1. Ke5—d4 (ar e4) 2. Žd5—e7 (kur nors) 3. Že7—f5×. III variantas: 1. Ke5—d6 2. Va5:c7+ Kd6—c5 3. Žf4—e6×. IV variantas: 1. žirgas kur nors 2. Va5—c3+ (:c3×) Ke5—d6 3. Rh6—f8×. Jei 2. Ke5—f5 (ar e4), tai 3. Žd5—e3×.

Ginčas prie PINIGŲ DĖŽĖS

Tadas Šarkutis, stovėdamas sargyboje prie pinigų dėžės, ilgai žiūrėjo į sieną, patrynė panosį ir pasipiktino:

— Ė, koks nekultūringumas. Priterliota visokių niekų, prirašinėta ant sienų, ant palangių — visur. Ir tai, vadinasi kareiviai. Pusberniai, ot kas! O ką? Žinoma, kad pusberniai! — Įrodinėjo kreivai, kuprotai mergaitei, kuri peiliuku išrėžta, pasišiaušus stovėjo ant sienos.

— „Kur tu, mano mylimoji? Ar miegi, ar mane sapnuoji?..“ — Perskaitė pieštuku iškreivintas raides. — Mylimoji, girdi. Varna, o ne mylimoji! Žioplų, bulvių košė! Rado kur guostis.

Perėjo Tadas Šarkutis istrižai savo kvadratinį postą, pažiūrėjo į žemę, į lubas, mirktelėjo ir nutarė:

— Ot, ir parašysiu. Tegu supranta žioplai, kad negerai daro.

Išsiėmė pieštuką ir seilindamas parašė:

„Esate šiukšlės, o ne kareiviai, kurie čia rašinėjate. Gėda, negražu“.

Dar keliskart perskaitė, pasidžiaugė ir pakeistas apleido postą.

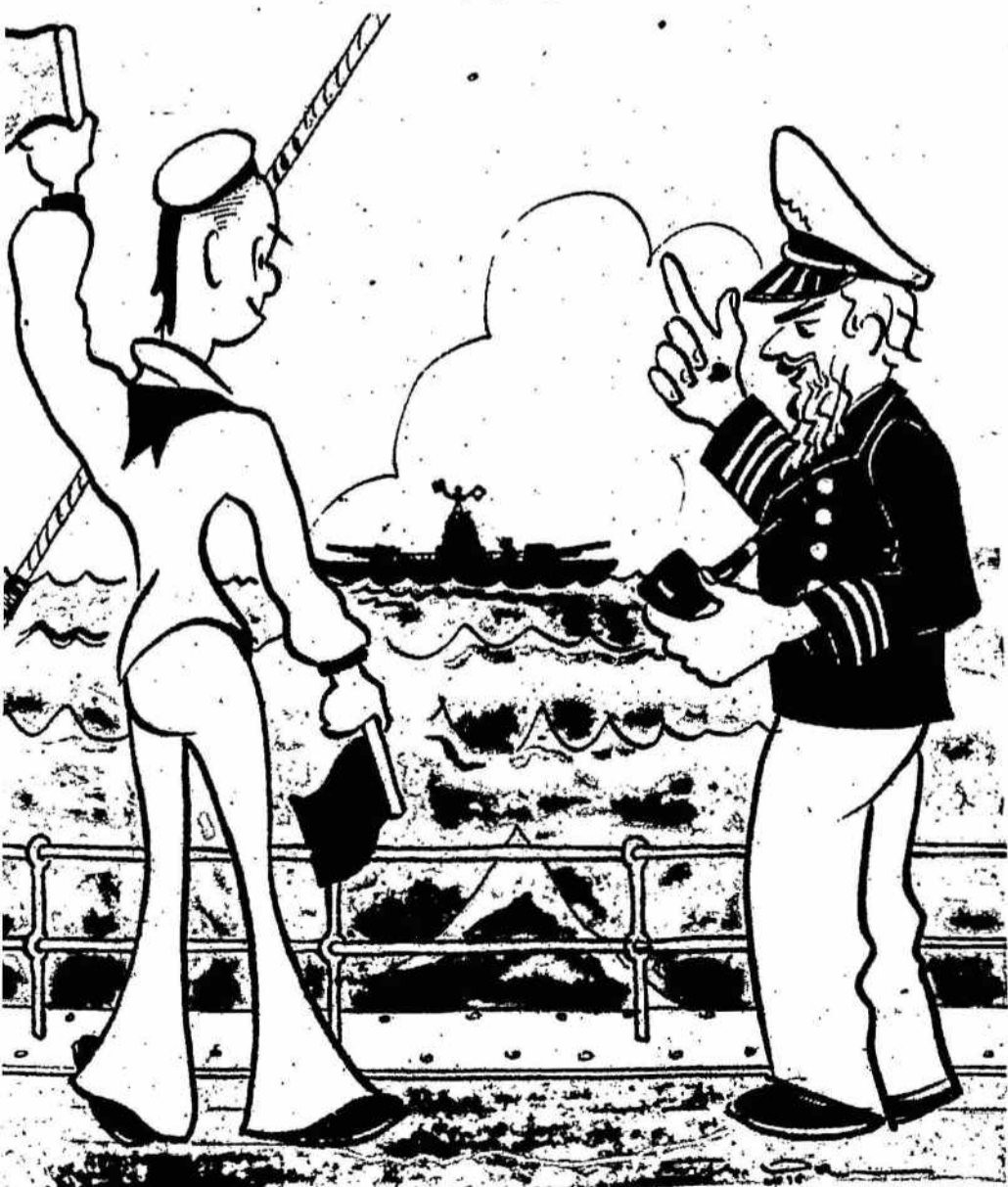
Kai po savaitės Šarkutis vėl stovėjo prie pinigų dėžės, ėmė ir išsižiojo.

— Kad tave ragas, kas gi čia dabar?

Po jo pamokančiais žodžiais buvo parašyta: „Ei tu, dohileli, kitus kolioji, o pats rašinėji ant sienų. Šilkės galva tu, žinai dabar kas esi“.

Beveik dvi valandas Šarkutis kramtė lūpą ir pirštais barbeno į palangę.

— Nu, palauk! — Ir parašė dar truputį žemiau: „Koks tu neišmanėlis. Musės kanopa tu, jeigu nori žinot“.

— Paklausk, ar anas kartais neturi sausų degtukų?

Ir laukė kada vėl paskirs sargybon ir, Dievuliukai mano, kiek prikentėjo, kad pakliuvo prie sandėlio, o ne prie pinigų dėžės. Visą naktį žiūrėjo į dangų, o dieną — į žemę, rijo seilę ir šnibždėjo:

— Ką jis, žaltys, dabar parašė? O jis tikrai parašė. Aišku, kad parašė. Ims tau, mat, toks karoso kumpis ir neparašys. Bet ką jis parašė? — kartojo Šarkutis ir, kai jau iki pašaknių buvo nukramtęs visus nagus, beveik visai sučiulpė nykštį.

Bet ne visados nelaimė slankiojo pasakui Šarkuti, — kartais pasisekdavo. Ir ilgainiui prie pinigų dėžės driekėsi visaip išsikraipęs toks pašnekesio tęsinys:

„Nesijaudink, berneli, asilas už tave truputį durnesnis“.

„Klausyk, tu, nepraustaburni, ateik gegužės 20 dieną, tuoj po vakarienės į malkų sandėlį ir aš tau duosiu į snukį“.

„Labai malonu. Dėkoju už pakvietimą“.

„Kodėl neatėjai, baily?“

Kai raitininkas ima skraidyti

„Kad ir tu neatėjai, popierinis liūte“. Nežinia, kuo ir kada būtų baigęsis tas ginčas su nežinomuoju, jei vieną kart likimas nebūtų jį negailestingai nutraukęs: Šarkuti sučiupo. Ot, pasitaikė toks akylus vedėjas, šniukšt, šniukšt ir rado jo šviežius žodžius: „Nenorėjau išterliot savo kumščio“.

Pasekmės, kaip žinote, tokiu atveju būna ne labai simpatiškos, — per daug atsiduoda prakaitu ir užgula visos ap rangos ir šautuvo svoriu.

Daugiau apie rašinėjimą ant sienų Šarkutiui buvo kaip ir nepatogu galvoti, tai ginčą taip pat ir baigė nežinomas šiais žodžiais: „Matai, iš tikrųjų neverta rašinėti ant sienų. Prastas honoraras. Nei šis, nei tas, ar ne tiesa?“

Anis

RADVILIŠKIEČIAI KALBA

Pralinksmės radviliškėčiai, kaip miesto sodą atidarius.

Žiūrėk, nežiūrėjęs, kaip ant is į vandenį, o Radviliškio kurorto negausi.

Pakilo radviliškėčių nuotaika, kaip nauja miesto statyba.

Ir susigyveno, kaip vaikų darželį įsteigus.

Patenkinti, kaip durpynu į miesto sodą įėjęs. N-as

Kai du manevruojantieji susitinka

MŪSŲ KUOPOS KRONIKĖLĖ

Apdovanoti. Praeitą sekmadienį keli jauni kareiviai buvo apdovanoti iki patikrinimo asmens ženklais.

Susidūrė. Eilinis Bruknelė rajone susidūrė su kuopininku. Nukentėjo Bruknelė.

Priešpiečiai pas eil. Žvirblį. Grižęs iš atostogų eilinis Žvirblis surengė savo skyriaus vyrams priešpiečius. Per priešpiečius pasikeista nuomonė apie kietą sūrį ir skilandį.

Nubautas. Per rikiuotę už nesilaikymą eismo taisyklių nubautas jaunas kareivis Baravykas.

Pasveiko. Eil. Palaukiui gydytojas ligonių knygoj užrašė „Sveikas“.

Prisipažino kaltu. Eilinis Butėnas, išdaužęs Dievo langus, prisipažino kaltu.

Šautuvas išteisintas.

Kuprinių pabirų korespondentas

KAM NEAIŠKU — TAS KLAUSIA

— Kodėl rikiuotėje reikia visada ištemptus stovėti?

— Kad kiekvienas mažas užaugtų dideliu, o didelis — neliktų kuprotu.

— Kodėl moterų į kariuomenę neima?

— Dėl to, kad joms nei barzda, nei ūsai dar neauga. O „bloznų“ vaikelių kariuomenėj nereikia.

M. Ž.

KARINĖS ŽINIOS

UGNIAGESIAI IR KRAŠTO GYNIMAS

Prie lig šiol statomų ugniagesiams uždavinių kovos su gaisrais ir prieš kelioliką metų atsiradusių antrųjų uždavinių — kovos su priežastimis, dėl kurių kyla gaisrai, prisidejo dar trečiasis uždavinys — priešgaisrinė apsauga karo metu. Tai įvyko dėl pavojaus, kuris gresia gyvenamosioms vietoms nuo priešo aviacijos padegamųjų bei ardomųjų bombų veikimo. Ugniagesius teko įtraukti į krašto vidaus gynimo tarnybą, kad jie pasiruoštų priešgaisriniam gynimui karo metu ir apsirūpintų atitinkamomis priemonėmis.

Kad ugniagesių tarnyba labai svarbus valstybės vidaus gyvenimo veiksnys, parodė Ispanijos ir Kinijos karai.

Tad visose šalyse lygia greta su ginklavimosi didėjimu pastebimas nuolatinis ir vis didesnis vidaus gynimo tarnybos ruošimas, ypač pasyviosios priešlėktuvinės apsaugos bei priešgaisrinės tarnybos srityse.

Anglija energingai ruošia ugniagesius naujiems uždaviniams karo metu, skirdama tam tikslui milijonus. Dideliuose miestuose priešgaisrinė tarnyba yra plačiai ruošiamą, naudojantis pačiais naujaisiais technikos laimėjimais priešlėktuvinės apsaugos srityje. Mažesniems miestams ruošiamas įstatymas, pagal kurį šių miestų savivaldybės bus įpareigosotos pritaikyti savo ugniagesius naujiems reikalavimams priešgaisrinės tarnybos srityje. Mažiau turtingi miestai gaus tam reikalui valstybės pašalpą. Reikmenimis, skiriamais vartoti karo metu, taikos metų tegalima pasinaudoti tik ypatingais atvejais. Anglų valdžia yra nutarusi pastatyti aukštesniesiems ugniagesybos pareigūnams mokomąjį centrą su laboratorija ir dirbtuvėmis bandymų reikalui.

Vokietijoje aviacijos ministro pavesta, Priešlėktuvinės Apsaugos Sąjunga pusę metų plačiai varė darbą pastogių ir būty valymo nuo nebevertojamų daiktų. Tuo būdu gyventojai buvo išpėti ir pamokyti laikyti tvarką, ypač palėpėse, kad karo metu sumažėtų padegamųjų bombų padariniai.

Iš gan gausingų Vokietijos priešlėktuvinės apsaugos paliepiamų pats pastarasis nustato Vokietijos miestų ir didesnių gyvenamųjų vietų gyventojų pareigas priešgaisrinėje, priešlėkt. apsaugos tarnyboje. Šiuo paliepiamu buvo suorganizuoti namų ugniagesiai, o jų viršininkas karo metu nebus šaukiamas aktyviosios karinės tarnybos. Namų ugniagesių komandų nariai privalo išigyti dujokaukes savo lėšomis, o gyventojai namų savininkams privalo duoti nemokamai būtinus priešlėktuvinei apsaugai įrankius.

Visus Vokietijos ugniagesių organizacijos ir mokymo reikalus tvarko vyriausiosios policijos vadovybės priešgaisrinės apsaugos inspektorius, kuris kartu yra ir aukštesniosios ugniagesybos mokyklos viršininku.

Šveicarijoje priešgaisrinė tarnyba sutvarkyta š. m. kovo mėn. įstatymu, kuris tarp kitko, numato namų priešgaisrinės tarnybos organizaciją, kaip civilinių gyventojų savisaugos organus.

Italijoje kiekvienas kiek didesnis miestas turi modernių įrengimų tinklą, su kurių pagalba visos viešosios įstaigos bei įmonės gali būti išpėtos apie gresiantį puolimą dar prieš visuotinio orinio pavojaus paskelbimą. Tuo būdu svarbiosios įmonės bus paruoštos oriniam pavojui iš anksto, kai visuotinio pavojaus skelbimas dar nereikalingas. Be to, Italijoje bandomi nauji pavojaus skelbimo įrengimai, kaip antai: sirenos, skambučiai ir t. t.

Belgijoje priešlėktuvinė apsauga tvarkoma pagal specialų karaliaus dekretą. Jame numatytas ugniagesių skaičius padidinimas karo metu, specialių priešgaisrinių sargybų statymas gyvenamuosiuose namuose bei įmonėse ir tiksliai nustatytas aprūpinimas reikalinga medžiaga.

Prie įrankių

Vyt. Maželio nuotr.

Artilerijos ugniavietėj,

O. Milaševičiaus nuotr.

Lauko gyvenimas saulėtam palapinių mieste, Vyt. Maželio nuotr.

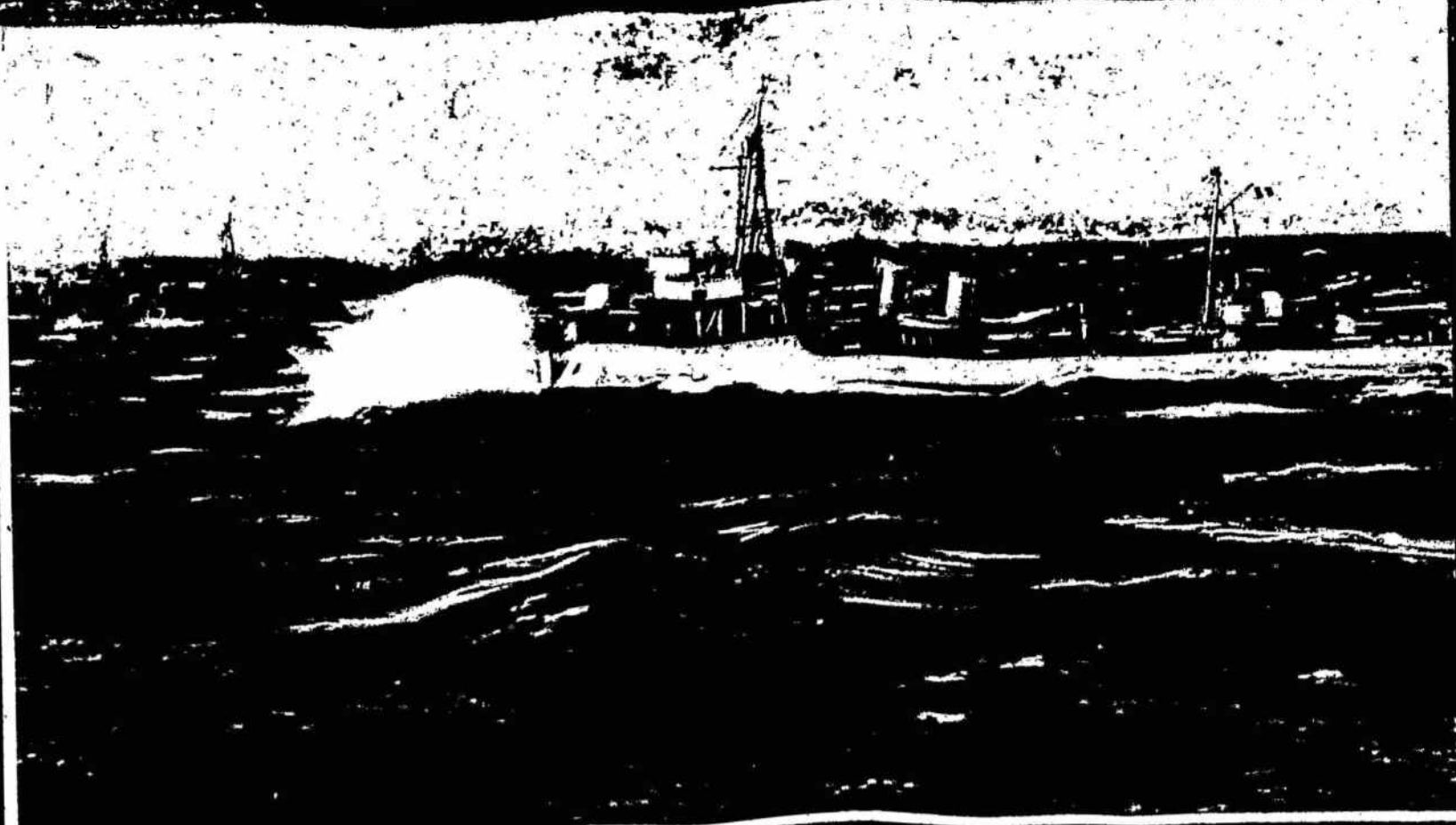
Prancūzijoje ugniagesyba plačiuoju mastu reorganizuojama. Reorganizacijos tikslas — pritaikymas priešlėktuvinės apsaugos reikalams.

Lenkija priešlėktuvinės apsaugos ugniagesybos reikalus yra susitvarkiusi atitinkamais paliepimais. Priešlėktuvinės ir priešcheminės apsaugos ugniagesybos organais yra visų rūšių ugniagesių komandos, būtent: profesinės, savanorių, pramonės įmonių ir apygardų priešgaisrinės parengtys.

Šios srities pasirėngimams vadovauja pagal vid. reikalų m-jos š. m. kovo 26 d. paliepimą Lenkijos Ugniagesių Sąjungos inspekcijos ir instruktavimo organai, vad. techninis korpas.

Varšuvoje baigti statyti Ugniagesių Mokymo Centro rūmai, kuriuose bus ugniagesybos tyrimo institutas ir studijuos aukštesnieji ugniagesių pareigūnai. Tiek atskiros ugniagesių komandos, tiek Ugniagesių Sąjunga labai rūpinasi tobulindamos pasiruošimą priešgaisrinei tarnybai karo ir taikos metu. Plečiasi ugniagesių motorizacija (dabar lenkų ugniagesiai turi per 700 automobilių ir 1.500 motopompų). Gerinama ugniagesių medžiaga, daugėja komandų. Paskiausiai į ugniagesių tarnybą įtraukiamos moterys ir jaunuomenė.

Tuo dar Lenkijoje nepasitenkinama. Norima paruošti priešgaisrinei tarnybai karo metu kuo plačiausius visuomenės sluoksnius ir dar greitesniu tempu aprūpinti ugniagesius moderniais įrankiais.

Saulėlydis jūroje,

Jul. Miežlaiškio nuotr.

Prancūzų torpedininkai

Šaulei nakvynę Kaune prisiminus

Iz Girčio nuotr.

89 39 398

KARHU

„Spindulio“ giliaspaude